

Kur'an'da Helâk Olan Kavimlerde Suç-Ceza Uyumumu -II-

Resul ERTUĞRUL*

Özet

Kur'an-ı Kerim'in vermek istediği mesajları kavramanın ve onun güzelliklerine vakıf olmanın yolu ayetler arasındaki derin bağlantıları kurabilmekten ve ayetlerin dip akıntılarını sezebilmeğe geçmektedir, diyebiliriz. Helâk kıssalarının anlatım derinliklerine inildiğinde, tarihte helâke uğramış kavimleri yok oluşa götüren süreçteki öne çıkan günahları ile helâk şekillerinin birebir uyumlu olduğu, cezalandırma şekillerini ve yöntemlerini işledikleri suçların niteliğinin belirlediği görülmektedir.

İşte biz de bu çalışmamızda ilgili ayetler arasındaki bağlantıyı kurmak suretiyle, ayetlerin ne dediğinden ziyade ne demek istediğini de dikkate alarak helâke uğrayan kavimlerin suçları ile cezalandırılma şekilleri arasındaki benzerliği ortaya koymaya çalıştık.

Anahtar Kelimeler: Kur'an, kıssa, helâk, suç, ceza.

Crime-Punishment Proportion in Perished Societies Described in Qur'an -II-

Abstract

The way to comprehend the messages that Qur'an intends to give and to have a grasp of its goodness goes through establishing deep-rooted connections between the verses and discerning the bottom currents of the verses. When the narration depths of the destruction anecdotes are studied, it is seen that the sins of perished societies emerging during the process leading to their destruction were in exact proportion to the way of their destruction, and the characteristics of their crimes determined the forms and methods of their retribution.

In this study, we have manifested the resemblance between the crimes and retribution forms of the perished societies by taking into consideration what the verses intend to mean rather than what they say by establishing a connection between the related verses.

Key Words: Qur'an, anecdote, perish, crime, punishment

■ Gönderilme Tarihi: 13 Haziran 2018, Kabul Tarihi: 1 Temmuz 2018

* Dr. Öğr. Üyesi Bayburt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri (Tefsir) Anabilim Dalı, rertugrul74@gmail.com

Giriş

Kur’ân ayetleri birbirlerini tefsir ederler. Bu nedenle Kur’ân, sadece “müfessir” yani açıklanan ve yorumlanan bir kitap değildir, aynı zamanda “müfessir”dir, yani açıklayan ve izah eden bir kitaptır. Konuları eşyle ve zıddıyla ele alması anlamında “mesânî” olan Kur’an, ayetlerinin birbiriyle benzeşmesi açısından ise “müteşâbih”tir.¹ Kur’an’ın bu özelliklerinin dikkate alınması onun doğru anlaşılmasına ve bizim konumuz olan suç-ceza uyumunun ortaya çıkarılmasına katkı sağlayacaktır.

Ayetler ve sureler arasındaki irtibata son derece önem veren ve Kur’an’ın anlam bütünlüğünü yakalamanın onun anlaşılmasındaki rolüne dikkat çeken müfessirlerimiz Kur’an’ın tamamının mana bütünlüğü, dosdoğru bir kitap olması ve i’câz yönü ile tek kelime (etkili ve anlamlı tek bir söz) gibi olduğunu belirtmişlerdir.² Bu konuya önem verenlerin başında gelen Fahreddin er-Râzî (ö. 606/1209), “Kur’an’ın tamamı tek bir sûre, hatta tek bir ayettir”³ tezinden hareket ederek,⁴ “Kur’an’ın inceliklerinin çoğunluğu ayetlerdeki tertiplere ve bağlara tevdi edilmiştir”⁵ demek sureti ile bu işin önemine dikkat çekmiştir. Helâk edilen kavimlerin kıssaları da bu bakış açısı ile incelendiğinde kendilerini helâke götüren süreçte işledikleri ağır suçların niteliğinin, onları ne tür helâkin beklediğinin ipuçlarını verdiği görülecektir.

Evrenin işleyişi ve tarihin gelişim seyri için bir takım ilahi kanunlara vurgu yapan Kur’an’da, tabiat kanunları ile sosyal kanunlar arasında bağ kurularak sosyal kanunlara uyulmaması halinde tabiat kanunlarının devreye girip helâki hazırladığına işaret edilerek,⁶ bu şekilde birçok kavmin helâk edildiği dile getirilir. Buna göre insanın tuğyanı tabiatın tuğyanı ile cezalandırılır. Kur’an’a göre bütün uygarlık ve saltanatların çöküşü daha ziyade dünyevileşip maddeye aldanarak azmaları yüzünden gerçekleşir.⁷

Helâk olan kavim ve fertlerin Allah’a karşı işledikleri fiillerde kastilik, binçlilik, direktme (dayatma) ve adeta Allah’a rağmen O’nu göz ardı ederek

¹ Okuyan, Mehmet, *Kısa Surelerin Tefsiri*, 5.bs., İstanbul: Düşün Yay., 2012, I, 44; “mesânî” ve “müteşâbih” kavramları farklı şekillerde de yorumlanmaktadır.

² Kutbuddin Mahmûd b. Mes’ûd b. Muslih el-Fârisî eş-Şîrâzî, *Fethu'l-Mennân fi Tefsîri'l-Kur'ân*, Sül. Ktp., Hekimoğlu, nr. 112, vr. 103a. Krş. er-Râzî, Fahrüddîn Muhammed (544-604), *et-Tefsîru'l-Kebîr*, Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1401/1981, XIII, 168; Resul Ertuğrul, “Kutbuddin Eş-Şîrâzî'nin Fethu'l-Mennân Tefsirinin Özgün Yönleri”, *İstanbul Üniv. İlahiyat Fak. Dergisi*, sayı: 29, İstanbul 2013, s. 138-139.

³ Râzî, *age*, XXX, 214; XXXII, 104.

⁴ Demirci, Muhsin, *Tefsir Usûlü*, 3. bs., İstanbul: MÜİFAV Yay., 2003, s. 262.

⁵ Râzî, *age*, X, 145.

⁶ İlyas Çelebi, “Sünnetullah”, *DİA*, Ankara: TDV Yay., 2010, XXXVIII, 159.

⁷ Yaşar Nuri Öztürk, *Kur'an Açısından Küresel Afetler*, Yeni Boyut Yay., 7. bs., İstanbul 2013, s. 93, 95; *Kur'an'ın Temel Kavramları*, 26. bs., İstanbul: Yeni Boyut Yay., 2014, II, 369.

O'nunla inatlaşma, O'nu umursamama niteliği hâkimdir. Bu sebeple işledikleri suçları nev'inden ceza, dolayısıyla helâki hak etmişlerdir.⁸

Özellikle helâk edilen birey ve toplumlardan bahseden kıssalarda, bu kavimlerin çok ileri gittikleri günahlar ön plana çıkartılmaktadır. Bu yönüyle her birey ve toplum diğerlerinden ayrılır. Nitekim Nuh kavmi sapıklık ve mağrurluklarında, Lut kavmi fuhuş ve sefahatte, Âd kavmi dünyevi güç ve kuvvette, Semud kavmi dünya nimetlerine aşırı bağlılıkta, Medyen ve Eyke kavimleri ölçü, tartı ve ilişkilerinde hilekâr davranmakta, İsrailoğulları inat, taassup,⁹ maddecilik ve taklitte diğer kavimlerden bariz şekilde ayrılır.

Daha önceki makalemizde kavimlerin helâki ile suçları arasındaki bağlantıyı kronolojik sırayı takip ederek Nûh kavmi ile Âd ve Semûd kavimlerini ele alarak işlemiştik. Bu çalışmamızda ise onun devamı niteliğinde son peygambere kadarki süreçte helâk olan diğer kavimlerin suç-ceza uyumuna dikkat çekeceğiz ve Hz. Muhammed dönemi ile sonrası helâk olgusu üzerinde duracağız.

a. Lût Kavmi

Kur'an'da anlatılan "helâk olmuş" kavimlerin en ibret verici olanlarından biri Lut kavmidir. Bu kavim kadınları bırakıp erkeklerle ilişkiye girerek¹⁰ fitratı, yaratılışı tersine çevirince cezaları da amelleri türünden oldu, şehirleri onların üzerine tersine çevrildi.¹¹ Allah'ın yarattığı dengeyi bozan ve Allah'ın yarattığı şeyi yaratılış amacı istikameti dışında kullanan¹² Lut kavminin yaptıklarına karşı doğal dengesinde ilerleyen tabiatın dengesi bozularak altüst olmuştur. Zira kâinatın gözbebeği, âlemin özü ve yaratılış sebebi olan¹³ insanın işlediği günahlar kâinatı etkilemektedir.

Lut kavminin, eşcinselliği bir yaşam biçimi olarak benimsemeleri¹⁴ dolayısıyla kısmen de olsa neslin yok olmasıyla sonuçlanan davranışları sebebiyle işledikleri suça uygun olarak yok edilme ile cezalandırılmışlardır.¹⁵

Uzun süre bir günahı işleyen onu kanıksar ve normal bir iş yaptığını düşünür. Bu kavim de aşırı biçimde sürdürdüğü eşcinsel ilişkinin normalliğine

⁸ Abdullah Emin Çimen, *Niçin Helâk Oldular -Kur'an-ı Kerîm'de Helâk Kavramı-*, İzmir: Akademi Yay. 2008, s. 42.

⁹ Çimen, *age*, s. 309.

¹⁰ Bk. A'râf 7/81; Neml 27/55; Ankebut 29/29.

¹¹ Muhammed el-Emîn b. Muhammed el-Muhtâr el-Ceknî eş-Şenkîti (1325-1393 h.), *Edvâ'u'l-Beyân fi İdâhi'l-Kur'âni bi'l-Kur'ân*, Mekke: Dâru Âlemi'l-Fevâid, ts., VIII, 443.

¹² Bu tür bir ilişki bir şeyi mahalli dışına koymak olduğundan aşırılık ve cehalettir. İbn Kesîr, Ebi'l-Fidâ İsmail b. Ömer, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, Thk. Sâmî b. Muhammed es-Selâme, 2. bsk., Dâru Tayyibe, 1420/1999, III, 445.

¹³ Bk. Hûd 11/7.

¹⁴ Bk. A'râf 7/81, 82; Hicr 15/70, 71, 72.

¹⁵ Suat Erdoğan, *Kur'an ve Sünnet Işığında Suç-Ceza Uygunluğu (Münasebet)*, İstanbul: Süleymaniye Vakfı Yay. 2014 s. 124.

inanmış ve içinde buldukları davranış onlar için sıradanlaşmıştır.¹⁶ Bu işi kendi aralarında meclislerde, toplantılarda vs. yaptıkları yetmiyormuş gibi bir de yol keserek zorla yakaladıkları insanlar üzerinde kötü emellerini gerçekleştirmişlerdir.¹⁷ Yolculara ve misafirlere tecavüz eden, Hz. Lût'un misafirleri olan meleklerle de tecavüze yeltenen¹⁸ Lut kavmini yeryüzü misafirhanesi üzerinde barındırmayarak altüst etmiştir. Hz. Lut'u yurtlarından çıkarmakla tehdit edenlerin¹⁹ kendileri orada kalamayıp, yeryüzünden bütünüyle sürülmüşlerdir.

Lut kavminde erkekler kadar kadınlar da suçludur. Suçsuz/masum olsalardı sadece erkekler helâk edilirdi.²⁰ Eşcinsel ilişkiyi benimseyen ve yapanlara yardımcı olan Lut'un hanımı da o günahı işleyenlerle aynı akıbete uğradı.²¹ Mücâhid (21-103/720), Şuarâ 165-166. ayetlerini erkek ve kadınlara arkadan yaklaşmak olarak değerlendirmektedir.²² Erkeklerinin homoseksüel, kadınlarının ise lezbiyen olduğu görüşü de dile getirilmiştir.²³

Psikologların çoğuna göre her eşcinsel özel bir sağaltımdan geçerek tedavi edilebilir. Psikanaliz, çocuklukta başlayan bir cinsel sapmayı geri döndürebilir.²⁴ Hz. Lut da, kavminin içinde bulunduğu hastalığı tedavi edecek yöntemleri ihtiva eden bir reçeteye gelmiştir. Sosyal bir çöküntü yaşayan topluma kalkınma paketi hükmünde olan bu reçetede üç önemli başlık vardır. 1. Fi'lü'l-hayrât (hayırlar işleme) 2. İkamü's-salat (namazı dosdoğru kılma) 3. İtâü'z-zekât (zekâtı verme).²⁵ Bir bakıma hasta, üç koldan tedavi edilecek ya da birbirinin etkisini artıran ve biri diğerinin tamamlayıcısı olan üç ilaç verilecektir. Buna "acil önlem paketi" de denilebilir.²⁶ Ne var ki Hz. Lut'un onların arınması için sergilediği çabayı engellemeye çalışarak çirkin fiillerini icra etmede ısrar etmişler, şehvet batağına fütursuzca batmışlardır.

¹⁶ Bk. Müftüoğlu, Ömer, *Kur'an'da Hz. Lut ve Kavmi*, Eskişehir: Eskişehir İslami ilimler Vakfı Yay., 1997, s.73.

¹⁷ Ankebût 29/29; Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr el-Kurtubî (ö. 671/1272), *el-Câmi'u li Ahkâmi'l-Kur'ân ve'l-Mubeyyin lemâ Tedammenehü mine's-Sünneti ve Âyi'l-Furkân*, Thk. 'Abdullâh b. 'Abdulmuhsin et-Türkî, Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1427/2006, XVI, 358-359.

¹⁸ Bk. Hüd 11/78.

¹⁹ Bk. A'râf 7/82; Şuara 26/167; Neml 27/56.

²⁰ Müftüoğlu, *Kur'an'da Hz. Lut ve Kavmi*, s.91.

²¹ Bk. A'râf 7/83; Hicr 15/60; Neml 27/57; Ankebût 29/32.

²² Bk. Muhammed b. Cerîr et- Taberî (224-310), *Tefsîru't-Taberî -Câmi'u'l-Beyân 'an Te'vîli Âyi'l-Kur'ân-*, Thk. 'Abdullâh b. 'Abdulmuhsin et-Türkî, Kâhire: Hicr li't-tbâ'a ve'n-neşr, 1422/2001, XVII, 630.

²³ İbn Kesîr, *Tefsîru'l-Kurâni'l-'Azîm*, III, 445.

²⁴ Müftüoğlu, *Kur'an'da Hz. Lut ve Kavmi*, s.113.

²⁵ Bk. Enbiyâ 21/73-74. Zekât, yoksulluktan dolayı insanların yapabileceği kötülüklerin önüne set çeker.

²⁶ Salatın fahşa ve münkeri önleyici özelliği Kur'an'da dile getirilmiştir. Bk. Ankebût 29/45; Müftüoğlu, *Kur'an'da Hz. Lut ve Kavmi*, s. 120-121.

Dünyanın en alçak fiilinin işlendiği yer, dünyanın en alçak ve pis kokan gölüne dönüşmüş,²⁷ etrafındaki arazi de çorak hale gelmiştir. Ne suyundan ne etraflarındaki görkemli arazilerden faydalanılmaktadır. Böylece gölün kokması onların kokuşması ile uyum arz etmiştir.²⁸

Hız. Lut'un kavmine "İçinizde akli başında bir adam yok mu?"²⁹ demesi de kafalarıyla değil de altlarıyla, akıllarıyla değil de sürekli nefsanî istekleriyle hareket ettiklerini göstermektedir. "Senin ömrüne andolsun ki, muhakkak ki onlar şehvet sarhoşlukları içinde bocalayıp durmaktaydılar"³⁰ Şehvetin gözlerini kör ettiği kişilerin gözleri silinmiştir: "Andolsun, onlar onun (meleklerden olan) misafirlerinden nefislerindeki kötü arzuları tatmin etmek istediler. Biz de onların gözlerini silme kör ettik. "Haydi, azabımı ve uyarılarımı tadın!" dedik."³¹ Basiretleri kör olanların gözleri de kör edilmiştir. Günah gözlerinde süslenerek haram olanı tatmak isteyenlere azabın ve uyarının tattırılması buyruğunda bir denklik ve ironi vardır. Bu şekilde yapacakları işin hayaliyle kendilerinden geçenlerin duyguları kursaklarında kalmış, haz yerine acıların en acısıyla karşılaşmışlardır. Uyarıdan ders almayıp şehvî zevk tatmak isteyenlere uygun bir ceza olarak "azabımı tadın" denilmiştir.

"Ona şu (kat'î) emri vahyettik: «Sabaha çıkarlarken onların arkası behe-mehâl kesilmiş olacaktır»."³² Onların arkalarının kesilmesi Allah'a hamd edilecek bir olaydır. Aksi takdirde günahkâr kavim günahkâr toplum doğurur, insanlığın geleceği tehlikeye düşerdi.

Akıllarını değil de altlarını kullanan Lut kavminin helâkini anlatan ayetler ve kavramlar onların altlarının üstlerine çevrildiğine vurgu yapmaktadır. "Oranın altını üstüne getirdik"³³ "Altı üstüne getirilen kentleri (Lût kavminin oturduğu bölgeleri) devirip yıktı."³⁴ Mü'tefikât, altı üstüne gelmiş ve ters yüz olmuş,³⁵ manasına gelen bir kelimedir. Çoğul olarak Kur'an'da üç ayette³⁶ geçmekte ve bununla Lut kavmi-

²⁷ İbn Kesîr, *Tefsîru'l-Kurâni'l-Azîm*, VI, 277; VII, 422. Bu durum elem dolu azaptan korkanlar için bir ibret olmuştur. Zâriyât 51/37; İbn Kesîr, a.y.

²⁸ Seyyid Huseyn el-Affânî, *el-Cezâu min Cinsi'l-Amel*, I-II, 2. Bsk., Kahire: Mektebetü İbn Teymiye 1417/1996, I, 195.

²⁹ Hûd 11/78.

³⁰ Hicr 15/72.

³¹ Kamer 54/37

³² Hicr 15/66; Lut kavminin helâki ile ilgili olarak dübür (arka) kelimesi bir önceki ayette de geçmektedir. "Gecenin bir bölümünde aile fertlerini yola çıkar, sen de arkalarından git. Hiçbiriniz arkaya bakmasın. Emrolduğunuz yere (doğru) geçin gidin." (Hicr 15/65) Adeta Hız. Lut'a sen inananların arkasını kolla, sapkınların arkası kesilecektir, denmektedir.

³³ Hûd 11/82; Ayrıca bk. Hicr 15/74.

³⁴ Necm 53/53.

³⁵ Mahmud b. Ömer ez-Zamahşerî (467-538), *el-Keşşâf 'an Hakâiki Çevâmidî't-Tenzil ve 'Uyûni'l-Ekâvil fî Vucûhi't-Te'vil*, Tahkik ve Ta'lîk: eş-Şeyh Âdil Ahmed Abdulmevcûd-eş-Şeyh Ali Muhammed Mu'avvid, Riyâd: Mektebetü'l-'Abikân, 1418/1998, V, 649.

³⁶ Tevbe 9/70; Necm 53/53; Hâkka 69/9.

nin yaşadığı bölge kast edilmektedir.³⁷ Nefsin şehvete ve aşırı isteklere meyletmesi anlamındaki hevâ'dan gelen ehvâ, yukarı doğru kaldırıp ters çevirerek yere çalmak anlamına gelir.³⁸ Heva ve arzularının esiri olan bu kavmin yıkılışını anlatan kelimenin aynı kökten gelmesi ilginç bir durum arz etmektedir. Fıtratlarını altüst edenlerin Allah da şehirlerini altüst etmiş,³⁹ zahiri ve manevi bakımdan altlarını üstlerine çevirmiştir.⁴⁰ Onlar hakkında dikkat çeken bir ifade de *فَعَشِيهَا مَا عَشَى* "Onları örten örttü"⁴¹ Altı üstüne getirilmiş şehirleri üst üste yığılmış ve işaretlenmiş taşlar kapladı.⁴² Bu meyanda eşlerin birbirinin örtüsü olduğunu belirten ayeti de⁴³ dikkate aldığımızda fitrata ters olan ilişkide birbirini örtenleri azap örttüğçe örtmüş, bürüdükçe bürümüştür. Ne kentlerinden ne de haram uğruna kurban ettikleri bedenlerinden bir iz kalmıştır.

Lut kavmi şehvetlerinin tatmini uğruna birbirlerine ve diğer insanlara karşı sağanak sağanak kötülük yağdırdıkları ve peygamberlerini de meleklerin gelmesiyle kötü duruma düşürdükleri "سَيءٌ بِهٖمْ"⁴⁴ gibi kendilerini de kötülük/felaket yağmuru, volkan külleri "مَطَرٌ السَّوْءِ"⁴⁵ yakalamıştır. "فَسَاءَ مَطَرٌ الْمُنْذِرِينَ" [Uyarılanların (fakat yola gelmeyenlerin) yağmuru ne de kötü idi!]⁴⁶ Daha önce hiçbir canlı türünün yapmadığı bir kötülüğü işleyerek Allah'ın yarattığı dengeyi bozanların cezası da o nispette kötü olmuştur.

"(Azap) emrimiz gelince oranın altını üstüne getirdik. Üzerine de Rabbinin katında işaretlenmiş pişirilmiş balçıktan taşlar yağdırdık. Bunlar zalimlerden uzak değildir."⁴⁷ Zulüm bir şeyi yerinden edip farklı bir yere koymak demektir.⁴⁸ Bu ceza onların yaptığına benzer zulmü işleyenlerden asla uzak değildir.⁴⁹ Muhammed ümmetinin bu işi yapan zalimlerinden de uzak değildir.⁵⁰

³⁷ Zamahşerî, *age*, III, 66; V, 649.

³⁸ Ebü'l-Hüseyn Ahmed İbn Fâris (ö. 395), *Mu'cemü Mekâyisi'l-Luğa*, Thk. Abdusselâm Muhammed Hârûn, Dâru'l-Fıkr, 1399/1979, VI, 16; Râgıb el-İsfehânî, *Müfredâtu Elfâzi'l-Kur'ân*, tahk.: Safvân Adnân Dâvûdî, 2. bs., Beyrut: Daru'l-Kalem, 1997, s. 849.

³⁹ Bk. el-Affânî, *el-Cezâu min Cinsi'l-'Amel*, I, 193.

⁴⁰ İbn Kesîr, *Tefsîru'l-Kurâni'l-'Azîm*, IV, 544.

⁴¹ Necm 53/54.

⁴² Taberî, *Câmi'u'l-Beyân*, XXII, 91.

⁴³ Bk. Bakara 2/187.

⁴⁴ Bk. Hûd 11/77.

⁴⁵ Bk. Furkan 25/40.

⁴⁶ Şuara 26/173. Ayrıca bk. Neml 27/58.

⁴⁷ Hûd 11/82-83. Pişirilmiş taş ifadesi, insanın yaratılış aşamalarından olan pişirilmiş çamur ifadeleriyle de bağlantısı kurulunca günah ceza uyumunu yansıtır.

⁴⁸ İsfehânî, *Müfredât*, s. 537. Homoseksüel ilişki de Allah'ın yarattığı şeyi yaratılış amacı dışında kullanmak olduğu için zulümdür

⁴⁹ İbn Kesîr, *age*, IV, 342.

⁵⁰ Elmalılı M. Hamdi Yazır, *Hak Dîni Kur'an Dili*, İstanbul: Çelik-Şura Yay., 1993, IV, 429.

Azap muhtemelen bir yanardağ patlaması ve şiddetli bir deprem şeklinde gelerek⁵¹ Sodom ve Gomorra halkını yerle bir etmiştir. Yanardağın patlamasıyla yanıcı taşlar yağdı ve çökmeler oldu. Buradaki gölün şehrin altını üstüne getiren büyük sarsıntıdan sonra oluştuğu da belirtilmiştir.⁵²

Kavmin üzerine kükürt ve ateş yağdırıldığı ve şehirlerinin, şehirlerde oturanların hepsinin ve bitkilerinin altüst edildiğinin Tevrat'ta da söylenmesi⁵³ azabın volkanik patlama olma durumunu güçlendirmektedir. Ceza'nın günaha benzerliği açısından da volkan patlaması ile helâk edilmeleri daha uyumlu gözükmektedir. Aynı fiili işleyen Pompei halkına Vezüv yanardağının volkan saçması da bu durumu desteklemektedir.

Lut kavminin helâkini anlatan Hud suresi 82. ve Hicr suresi 74. ayetlerindeki onlara yağdırılan "siccil" lafzına balçıktan, kilden yapılmış, cehennemde pişirilmiş (taş)⁵⁴ manasının verilmesinin yanında "Zâriyât suresi 33. ayetteki "hicâreten min tîn" ifadesine de bir kısım ulemanın "üzerlerine çamurdan pişirilmiş sert taşlar yağdırdık"⁵⁵ şeklinde mana vermesi bu ifadelerin "lav" parçalarına işaret ettiğini göstermektedir. Volkanik bir patlama sonucu "pişirilmiş kıvamdaki" kaya ve taşların püskürtüldüğü anlaşılmaktadır.

Sodom ve Gomorra kentlerinin başına gelen felakette, Pompei faciası birbirine çok benzemektedir. Pompei de aynı sona uğramıştır. Volkandan çıkan kükürt insanların bedenini taşlaştırmıştır. Allah'ın kurallarına aykırı davranan, O'na başkaldıran herkes, aynı ilahi kanuna tabi olur. Roma imparatorluğunun dejenerasyonunun sembolü olan Pompei de, aynı Lut Kavmi gibi, cinsel sapkınlıklara batmıştı. Sonu da Lut Kavmiyle benzer olmuştur. M.S. 79 yılında patlayan Vezüv yanardağı kısa bir süre içerisinde tüm Pompei'yi toplu bir mezarlığa dönüştürmüştür. Pompei yerin 6-7 m altına gömülmüştür.⁵⁶ Gökten iri kum taneleri büyüklüğünde, çok kızgın küçük taşlar yağmaya başlamış, hemen arkasından da, gaz ve kül yüklü kocaman siyah taşlar düşerek patlamıştır. Sonra ardı ardına şehir üzerine kızgın kül-ler yağarak ölenlerin üstünü yorgan gibi örtmüştür. Birkaç saat içinde zevk merkezi Pompei, büyük bir mezarlığa dönüşmüş, 20.000 insan bir anda yok olmuştur. Taştan putlarından canhıraş yardım dileyen ve taşlaşan

51 Müfessirler genellikle helâk olayıyla ilgili olarak Cebrail'in Sodom ve Gomorra şehirlerini kanadıyla gökyüzüne kaldırıp ters çevirerek helâk ettiği bu esnada Gök ehlinin köpeklerin havlamasını duyduğu tarzında rivayetler aktarırlar. Bk. et-Taberî, *age*, XXII, 90-91; Zamaşerî, *el-Keşşâf*, V, 649; İbn Kesîr, *Tefsîru'l-Kurâni'l-Azîm*, IV, 340-342.

52 Muhlis Akar, Kur'an-ı Kerime Göre Toplumların Helâk Oluş Sebepleri ve Şekilleri, (Yayımlanmamış doktora tezi), *Marmara Üniv. SBE*, İstanbul 1986, s. 93.

53 Tekvin, 19/24-25, *Kitabı Mukaddes Eski ve Yeni Ahit*, İstanbul: Kitabı Mukaddes Şirketi, 1997, s. 20.

54 Yazır, *Hak Dini*, IV, 429.

55 Bk. İbn Kesîr, *Tefsîru'l-Kurâni'l-Azîm*, VI, 340.

56 Vezüv Yanardağı Felaketi, <http://www.tarihiolaylar.com/tarihi-olaylar/vezuv-yanardagi-felaketi-395> (02.01.2018)

Pompeililer taş kalıplar halinde çıkarıldıkları vakit, ölüm anında ne yapıyorlarsa o halde bulunmuşlardır.⁵⁷

Lut kavmi tarihten silinmiştir ama onların yaşam tarzı haline getirdikleri eşcinsellik günümüze kadar süregelmiştir. Hollanda, Belçika, Norveç, Danimarka, İspanya gibi ülkelerde ve ABD'nin bazı eyaletlerinde aynı cinsle sahip bireylerin evlenmeleri yasal olarak mümkündür. Cinselliğe ilişkin dini/ahlaki kuralları reddetmeyi kendisine ölçü kabul eden modern kültür cinsel sapsmalara giden yolların önünü her geçen gün daha da açmaktadır.⁵⁸ Bu travma da bu kültürün neslini bitirmektedir. Günümüzdeki helâk da adım adım bu şekilde cereyan etmektedir. Hz. peygamber bu konuda şöyle buyurmaktadır: *"Ümmetim için en çok korktuğum şey, Lut kavminin ameli (ni işlemesi) dir."*⁵⁹ Bu nedenle Müslümanların aynı kötü sona maruz kalmamaları için dikkatli olmaları ve geleceğe yatırım için en büyük sermayeleri olan aile yapılarını çok iyi korumaları gerekmektedir. Zira Allah'ın sünnetinde ayrıcalıklı toplum yoktur.

b. Medyen ve Eyke Kavimleri

Hz. Şuayb, iki ayrı topluma peygamber olarak gönderilmiştir. Bu toplumlardan birincisi Medyen, ikincisi de Ashâbu'l-Eyke (Eykeliler)'dir. Medyen korkunç bir ses ile, Eyke ise gölge gününün azabı ile helâk edildi.⁶⁰ Şuayb kavmi çoğunlukla ticaretle uğraşan bir topluluktur.

*"(Azap) emrimiz gelince, Şu'ayb'ı ve onunla birlikte iman edenleri, katımızdan bir rahmetle kurtardık. Zulmedenleri ise o korkunç ses yakaladı da yurtlarında diz üstü çöke kaldılar. Sanki orada hiç yaşamamışlardı. Semud kavmi nasıl silinip gittiyse Medyen de öyle silinip gitti."*⁶¹ Ayet sonundaki ifadeyi dikkate aldığımızda bu iki toplumun helâk şeklinin benzer olduğu görülüyor. Her iki kavim de dizüstü çökerek helâk olmuşlardır. Şuayb kavminin dizüstü çökmesini şöyle açıklayabiliriz: Kur'an'da mal mülkün insanların geçimine dayanak kılındığı, onları ayakta tutan bir unsur olduğu dile getirilir.⁶² Hayatlarının gayeleri helal haram demeden mal mülk biriktirmek olanların helâki onları ayakta tutan dizlerinin bağının çözülüp dizüstü çökmeleri ile olmuştur. Aynı şekilde *"Ey Şu'ayb! Dediklerinin çoğunu anlamıyorsunuz..."*⁶³ demelerine karşı azapları korkunç bir sesle oldu.⁶⁴ Eksik tart-

⁵⁷ Hilal Nevruzoglu, yaklasansaat.com, <http://www.yaklasansaat.com/dunyamiz/volkanlar/pompei.asp> (02.01.2018)

⁵⁸ Celaleddin Vatandaş, *Modern Çöküş -İnsanın Modern Halleri-*, İstanbul: Açılımkitap, 2015, s. 100-101.

⁵⁹ Tirmizî, "Hudûd", 24; İbn Mâce, "Hudûd", 12.

⁶⁰ Zamahşerî, *el-Keşşâf*, c. IV, s. 414.

⁶¹ Hûd 11/94-95.

⁶² Bk. Nisâ 4/5.

⁶³ Hûd 11/91.

⁶⁴ Bk. Hûd 11/94; Ankebut 29/37.

malari bedenene eksilmelerine sebep oldu. Zira mal ve mülkleri ile Allah'a yükselmeleri gerekirken maddenin önünde eğilip alçalmışlardır.

Allah, Medyen halkını helâk edip Şuayb ve beraberindeki mü'minleri kurtardıktan sonra Şuayb'ı Eykelilere peygamber olarak gönderdi.⁶⁵ Onların helâki عَذَابُ يَوْمِ الظَّلَّةِ "Gölge gününün azabı"⁶⁶ diye nitelenen bir azapla gerçekleşti. Bu kavim Hz. Şuayb'dan peygamber olduğunu ispat etmesi için üzerlerine gökten parçalar düşürmesini istediler.⁶⁷ Eykeliler azap isteyince, onlara yedi gün sıcak bir rüzgâr esti ve şiddetli gece sıcaklığı onlara musallat oldu. Ne gölge ne de su onlara bir fayda vermedi. Evlerinden çöle çıkmak zorunda kaldılar. Bu sırada içerisinde serinlik ve güzel esinti olan bir bulut onları gölgeledi. Onlar bulutun altında toplanınca, ansızın buluttan yağın ateş hepsini yakıp helâk etti.⁶⁸ İnsanları ticarete aldatanlara karşı aldatıcı bir bela geldi. Onlar buluttan rahmet yağmurunu beklerken üzerlerine azap indi. Tıpkı kendilerinden ticarete merhamet bekleyenlere aldatıcı hileleri ile zulmettikleri gibi oldular.

Onların "Eğer doğru söyleyenlerden isen, haydi gökten üzerimize bir parça düşür."⁶⁹ demelerine karşın "...Gölge gününün azabı onları yakaladı..."⁷⁰ üzerlerine ateş parçası düşürüldü. Onların başına gelen, olmasını uzak buldukları şeyle uyum arz etmektedir.⁷¹

"... Şu'ayb'ı yalanlayanlar var ya, asıl ziyana uğrayanlar onlar oldu."⁷² Bu ceza, onların ileri gelenlerinin şu sözüne karşılıktır: "(Ey ahali!) Andolsun ki eğer Şu'ayb'a uyarmanız, o takdirde mutlaka siz zarar edenler olursunuz."⁷³ Asıl zarar ve ziyanın Allah'ı kaybetmek olduğunu yaşayarak gördüler. Ceza amel cinsindedir. Daha önceki çıkarma tehdidinin cezası olarak yurtlarından öyle çıkarıldılar ki daha sonra Şuayb'ın dışında hiçbir oraya giremedi. Onlara cevap telaffuz ettikleri şeyin aynısı ile verildi. Nasihat olan şey onlar için küçültücü bir bela oldu.⁷⁴ Allah'ın peygamberini ve ona tabi olanları sarsmak istediler de sarsıntı (depresyon) onları yakaladı,⁷⁵ zulmettikleri ve peygamberi çıkarmak istedikleri yer onları sarstı.⁷⁶

Şayet denirse Şuayb kavmine isabet eden helâki Allah, Araf suresinde racfe, Hud suresinde sayha, Şuara suresinde ise gölge gününün azabı olarak

⁶⁵ Akar, *Kur'an-ı Kerime Göre Toplumların Helâk Oluş Sebepleri ve Şekilleri*, s. 90.

⁶⁶ Şuara 26/189.

⁶⁷ Bk. Şuara 26/187.

⁶⁸ Zamahşerî, *el-Keşşâf*, c. IV, s. 414.

⁶⁹ Şuara 26/187.

⁷⁰ Şuara 26/189.

⁷¹ İbn Kesîr, *Tefsîru'l-Kurâni'l-Azîm*, III, 449; el-Affânî, *el-Cezâu min Cinsi'l-Amel*, I, 206.

⁷² A'râf 7/92

⁷³ A'râf 7/90.

⁷⁴ el-Affânî, *age*, I, 204-205.

⁷⁵ Bk. A'râf 7/88, 91.

⁷⁶ İbn Kesîr, *age*, III, 448.

zikretti. Burada bir çelişki yok mudur? Bunun cevabını İbn Kesir şöyle vermektedir: Bunların hepsi o kavimde toplandı. O kavme onları gölgelendiren ve içinde ateş kıvılcımı, alev ve büyük parıltılı bulut bulunan gölge gününün azabı isabet etti. Sonra gökten korkunç bir ses geldi, ardından onların altından yerin şiddetli sarsıntısı oldu ve bu şekilde canları çıktı, bedenleri söndü.⁷⁷

Medyen ve Eyke toplumlarının yıkılışına yol açan ekonomik ve sosyal fesadın, bozulma ve çözülmenin, ticari ahlaksızlığın ileri seviyede yaşandığı toplumların da bu esef verici sona maruz kalacakları sosyal bir gerçekliktir. Bu nedenle Müslüman toplumların bu kötü sondan korunabilmeleri için tedbir almaları, hayatın her alanında ahlaki ve adaleti hâkim kılmaları gerekmektedir. Zira ticari ve ekonomik alandaki ahlaki seviyeyi yükselten toplumların daha müreffeh ve güçlü oldukları görünen bir gerçektir.

c. Firavun ve Kavmi

Eski Mısır inancında Firavun hem kral hem de tanrının oğlu ve dolayısıyla tanrıdır. Bütün Mısır onundu ve idari, adli, askeri ve dini yetkiler onun elindeydi. Kur'an'da yetmiş dört yerde geçen Firavun Hz. Musa'nın karşısında yer alan, büyüklük taslayan, ilahlık iddiasında bulunacak kadar kendini beğenen bir kral olarak tasvir edilmektedir.⁷⁸

Firavun, akıl ürünü olmayan hükmünü,⁷⁹ zorbalığa ve hurafelere dayanan sistemini örnek yol olarak yandaşlarına ve halkına takdim etti.⁸⁰ Ne var ki kavmini doğru yola iletmeyip saptırdı.⁸¹ Allah'ın ateştir, dediğine su deyip saldırdı, nihayet hem kendisi hem de beraberindekileri ateşe sürükledi.⁸² Her nereye varsa iflah olmayacak olan sihirbazların sihri ile halkının gözünü büyüledi, onları korkuttu.⁸³ Bu yöntemle olağanüstü/Tanrısal güçlere sahip olduğunu zihinlere yerleştirmeye çalıştı. Ne yazık ki sonunda kendisi de iflah olmadı. Tuzak ve hileleri boşa gitti. İktidarını sağlamlaştırma için kurduğu bin bir tuzak başına çevrildi.⁸⁴

Kamer suresinde de belirtildiği gibi Allah onu ve yandaşlarını gerçek manada mutlak güç ve iktidar sahibinin yakalaması gibi yakaladı.⁸⁵ Daha önce yaptığı zulüm, şiddetle yakalama ve zorbalığa uygun olarak suyun şiddetiyle yakalandı. Kendini güçlü iktidar sahibi, hatta "en büyük rab" ve

⁷⁷ İbn Kesîr, *age*, III, 449; eş-Şenkîti, *Edvâu'l-Beyân fi İdâhi'l-Kur'âni bi'l-Kur'ân*, II, 385.

⁷⁸ Ömer Faruk Harman, "Firavun", *DİA*, Ankara: TDV Yay., 1996, XIII, 118-120.

⁷⁹ Hûd 11/97.

⁸⁰ Tâhâ 20/63.

⁸¹ Tâhâ 20/79.

⁸² Hûd 11/98; Ayete bu anlamı kazandıran "vird" kelimesi için bk. Yazır, *Hak Dîni*, IV, 440.

⁸³ Bk. A'râf 7/116; Tâhâ 20/66-69.

⁸⁴ Tâhâ 20/64, 69-70; Mü'min 40/25, 37.

⁸⁵ Kamer 54/42.

ilah⁸⁶ olduğunu iddia eden Firavun için “Allah da onu dünya ve ahiretin ibretlik cezasıyla yakalayiverdi.”⁸⁷ “Güç ve iktidar sahibinin yakalaması gibi yakaladık” denmesi ve bir şekilde secdeye kapanmaya mecbur bırakılması, buna rağmen de affedilmemesi günaha uygun bir ceza olarak karşımızda durmaktadır. Allah’a secde edip boyun eğmeyen, herkesi kendi önünde eğilmeye zorlayan Firavun son nefesinde secdeye mecbur kalmıştır. Kamer sûresinin son ayeti de Allah’ın dünyada olduğu gibi ahirette de muktedir melik olduğuna vurgu yapmaktadır.⁸⁸ Zira bir şeyin hakiki maliki olmak, ona varlık vermeye bağlıdır.

Taha suresi 71. ayette “*Hangimizin azabı daha şiddetli ve daha kalıcıymış, mutlaka göreceksiniz.*” şeklinde ifadesine yer verilen Firavun’un “أَشَدُّ عَذَابًا وَأَبْقَى” şeklinde azabının şiddetli ve kalıcılığına vurgu yapılmasına karşılık 73. ayette Allah, “*Allah’ın vereceği mükâfat daha hayırlı ve daha kalıcıdır.*” şeklinde “وَاللَّهُ خَيْرٌ وَأَبْقَى” ifadeleri ile rahmetinin ve ikramının ebediliği ile nitelenmiştir. Neticede Allah’ın rahmeti Firavun’un gazabına galip gelerek onu ve gazap dolu sistemini inananlar için rahmet, inkârcılar için ise gazap olan suyla yeryüzünden yıkayıp temizlemiştir. Bu vesileyle kimin daha güçlü ve bâkî olduğu anlaşılmiştir.

Firavun, inananları “yerinden yurdundan çıkmaya zorlama ve Mısır’da yaşatmama” suçu işlemiş, çok geçmeden inananlara reva gördüğü cürmün akıbeti kendi başına gelmiş, kendisi “Mısır’dan çıkma ve Mısır’a dönmeme” cezasıyla cezalandırılmıştır.⁸⁹ Mısır’da zorbalaşan ve insanları katleden Firavun’un bu cürümleri işlerken ulaşmak istediği hedef Mısır’a tam ve devamlı hâkim olmaktır. Ancak durum amacının zıddı ile neticelenmiştir.⁹⁰ Bu ceza şekli sadece Firavun ve ordusu için değil, Allah’ın elçilerini yurtlarından çıkarmak isteyen herkes için geçerli olan bir kural olup, Kur’an bunu sünnetullah olarak isimlendirmektedir.⁹¹

“...Biz onların oğullarını öldüreceğiz, kadınlarını sağ bırakacağız. Biz onların üzerinde ezici bir güce sahibiz”⁹² diyen Firavun’un, anaların rahmine kadar uzanan zulmü İsrâiloğullarının soyunu kurutamadı ancak kendi ve yanında savaşan erkekler yok olup gitti,⁹³ birçoklarının soyu kurudu, kadınları ise sağ kaldı. İsrâiloğulları üzerinde ezici güç sahibi olduklarını iddia

⁸⁶ Kasas 28/38; Nâziât 79/24.

⁸⁷ Nâziât 79/25.

⁸⁸ “*Takva sahipleri cennetlerde, ırmak başlarındadırlar. Muktedir bir hükümdarın katında, doğruluk meclisindedirler.*” (Kamer 54/54-55). Akabinde gelen ve er-Rahmân diye başlayan Rahmân suresi Allah’ın Firavun gibi gücünü kötüye kullanmayan, merhametle yoğrulmuş bir iktidar sahibi olduğunu sergilemektedir.

⁸⁹ Adem Yıldırım, Kur’an-Sünnet Işığında Cezanın Amacı (Yayınlanmamış doktora tezi), İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul 2013, s. 43.

⁹⁰ Bk. Şuara 26/59; Kasas 28/5, 6, 103, 104; Duhân 44/28.

⁹¹ Bk. İsrâ 17/76-77, 103-104; Yıldırım, Kur’an-Sünnet Işığında Cezanın Amacı, s. 59-60.

⁹² A’râf 7/127. Ayrıca bk. Mü’min 40/25.

⁹³ Zâriyât 51/40.

etiler; ancak, Musa'nın asasıyla denize vurmasıyla her parçası koca dağ gibi olan⁹⁴ denizin dalgaları altında ezildiler. Firavun'un övünüp durduğu su, görülmedik bir şekilde onları örtüp bürüyerek kuşatıp yuttu.⁹⁵

Musa, saltanat sahibi Firavun'a, بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ (apaçık ve güçlü bir kanıt ile) gönderildi.⁹⁶ Ayetler gelince onlarla alay edip gülerek,⁹⁷ "kavmine seslendi ve şöyle dedi: «Ey kavmim! Mısır hükümlerini ve altından akıp giden şu ırmaklar benim değil mi? Hâlâ görmüyor musunuz?»" "Yoksa ben, şu zavallı, nerede ise maksadını anlatamayacak durumda olan bu adamdan daha hayırlı değil miyim?"⁹⁸ "Bırakın Musa'yı öldüreyim de Rabbine dua etsin."⁹⁹ Firavun ve kavmi, konuşmasını beğenmediği ancak "Allah'a karşı ululanmanın"¹⁰⁰ uyarısında bulunarak görevini ifa eden Musa'nın yakarışıyla¹⁰¹ helâk oldular, denizin karanlıklarına battılar. Dilindeki sorun sebebiyle onu ayıpladılar. Allah ise onu kelimesi olarak seçti. Kendisiyle daha özel bir şekilde konuşabilme nimeti bahşederek ona en büyük şerefi kazandırdı.¹⁰² Alay edip gülen Firavun ve kavmi alaycı sözlerin çıktığı ağızlarından suların girmesiyle boğuldular¹⁰³ ve boğulma halindeki yüz şekilleri, alay ve gülme durumundan çaresizlik ve şaşkınlık şekline büründü. Musa'yı kınayıp duran Firavun, ölüm anında kendini kınadı.¹⁰⁴ Kalbi küfür denizinde boğulduğu gibi kendisi de denizde boğuldu. O ve askerleri Allah'ı ve elçisi Musa'yı inkâr ettiler. Allah'ın inkârı nasıl olurmuş gördüler,¹⁰⁵ yeryüzünde haksız yere büyüklük tasladılar,¹⁰⁶ haklı yere küçültüldüler. Allah'ın elçisine değer vermediler, değersiz bir şekilde denize atıldılar.¹⁰⁷ Ululanmaktan, küstahlıktan ve kibirden derinliklere ve en diplere battılar.

Firavun, Mısır'ın hükümlerinin ve ayaklarının altından akıp giden ırmaklarının kendisine ait olduğunu iddia etti, ancak Mısır'ın bahçeleri, pınarları, ekinleri ve zevkusefa sürdükleri nimetleriyle başka bir topluma miras kaldı,¹⁰⁸ gerçek mülk sahibinin Allah olduğu ortaya çıktı. Irmakların suları ayaklarının altından yükselerek üzerini kaplaması ve isyankâr sözle-

⁹⁴ Bk. Şuara 26/63.

⁹⁵ Tâhâ 20/78.

⁹⁶ Zâriyât 51/38.

⁹⁷ Zuhruf 43/47.

⁹⁸ Zuhruf 43/51-52.

⁹⁹ Mü'min 40/26.

¹⁰⁰ Duhân 44/19.

¹⁰¹ Yûnus 10/88.

¹⁰² el-Affânî, *el-Cezâu min Cinsi'l-'Amel*, I, 123.

¹⁰³ Firavun ve askerlerinin boğulmasını anlatan ayetler için bk. A'râf 7 /136; Yûnus 10/90; İsrâ 17/103; Kasas 28/40; Zuhruf 43/55; Duhan 44/24-29.

¹⁰⁴ Zâriyât 51/40.

¹⁰⁵ Hac 22/44. Önemli olan kulun Allah'ı inkârı değil, Allah'ın onu yok saymasıdır.

¹⁰⁶ Kasas 28/39.

¹⁰⁷ Kasas 28/40; Zâriyât 51/40 ayetlerindeki "nebeze" ifadesi bir şeyi değersiz bir şekilde kaldırmak demektir. İsfahânî, *Müfredât*, s. 788

¹⁰⁸ Bk. A'râf 7/137; Şuara 26/58-59; Duhân 44/25-28.

rin taşıdığı ağzına dolmasıyla helâk oldu. Çok büyüklenen Firavun,¹⁰⁹ gücünün doruğunda iken asa gibi isyan etti, diklendi,¹¹⁰ sonra sırtını dönüp Hak'tan kaçarcasına Allah'a ve peygamberine komplo kurmak için gitti;¹¹¹ ne var ki Musa'nın asasını denize vurmasıyla son nefesinde Allah'a dönüp kibirli burnunu yere sürterek iki büklüm eğilmesi onu kurtaramadı. İlahi tuzağın nasıl kurulduğunu ve kurulan tuzağa düşmenin ne demek olduğunu işte o an fark etti.

Firavun, onun saltanatını elinin tersiyle itip Mısır'dan kaçan, işini gerçek büyüklük sahibi Allah'a havale eden Musa'nın¹¹² Rabbine ulaşmak için güç gösterisi olarak Haman'a kule yaptırdı.¹¹³ Ancak o, Allah'a ulaşamasa da Allah (ın azabı) hiç ummadığı yerden: ayaklarının altından gelerek onu yakaladı.¹¹⁴ Bebekken annesi tarafından bir sandık içine konulan Musa'nın kurtuluşuna sebep olan su,¹¹⁵ büyüklenenin sembolü haline gelmiş olan Firavun'un da helâk sebebi olmuştur. Böylece iktidarını yerle bir edecek çocuk, kendisine ait olduğunu düşündüğü sudan geldi ve onu, sarayında annesinin gözetiminde özenle besleyip büyüttü.¹¹⁶ Musa'yı deniz ile koruyan Allah, Firavunu da deniz ile cezalandırdı. Allah'ın Musa'yı deniz ile koruması ve Firavun'un sarayında büyütmesi ırmakların, denizlerin sahibinin Firavun olmadığını ortaya koydu. İktidarını ele geçirme endişesi duyduklarına ibretlik ceza vermek istedi ve onlara *"Sizin benden başka bir ilâhınız olduğunu bilmiyorum"*,¹¹⁷ *"Ben sizin en yüce rabbinizim"*¹¹⁸ diyerek bu sahte iddiasını ispatlamaya koyuldu, ancak Allah onu dünya ve ahiretin ibretlik cezasıyla cezalandırdı.¹¹⁹ Ebedi ve baki olanın gerçek mülk ve saltanat sahibinin Allah olduğunu son nefesinde fark etti ama son pişmanlık fayda sağlamadı.¹²⁰ Musa'nın Allah'a daveti karşısında ona "büyücü veya delidir" diyerek kibirle yanını döndü,¹²¹ ancak Hz. Musa'nın elinde ortaya çıkan mucizeyle onun arkasında pişmanlıklar içerisinde öldü. Allah'ın gösterdiği bütün mucizeleri inkâr eden Firavun,¹²² Hz. Musa'nın elinden çıkan mucizeyle helâk oldu. Sihri ve sihirbazları kullanıp halkın gözünü boyayarak elde ettiği sahte şöhreti¹²³ gerçek bir mucizeyle yerle bir oldu. Görünüşte kendisinden çok daha zayıf konumda olan Musa'yı öldürmek için yola çık-

109 Yûnus 10/75, 83; Kasas 28/4.

110 "fekezzebe ve 'asâ" "Fakat o, Mûsâ'yı yalanladı ve isyan etti." (Nâziât 79/21).

111 Nâziât 79/21-22.

112 Mü'min 40/44.

113 Kasas 28/38; Mü'min 40/36-37.

114 Bk. Nahl 16/26.

115 Tâhâ 20/38-39; Kasas 28/7.

116 Bk. Tâhâ 20/38-40; Kasas 28/8-13; İbn Kesîr, *Tefsîru'l-Kurâni'l-Azîm*, III, 460.

117 Kasas /28/38.

118 Nâziât 79/24. Ayrıca bk. Kasas 28/38.

119 Nâziât 79/24-25.

120 Bk. Yûnus 10/90-92.

121 Zâriyât 51/39; Ayrıca bk. İsrâ 17/101-102.

122 Tâhâ 20/56.

123 Bk. Tâhâ 20/58-73.

tı¹²⁴ ancak kendisi Musa'nın peşinde ibretlik bir ölümü tattı. Böylece Musa'nın müteviziliğinin simgesi olan asası, asa gibi isyan eden Firavun'un zorbalığını temsil eden kamçısını yendi ve üzerine azap kırbağı indirildi.¹²⁵ Halkını korku, baskı,¹²⁶ sınıflara ayırarak¹²⁷ ve akıllarını küçümseyerek¹²⁸ yönetti, son nefesinde korkunun, baskının, küçülmenin, akılsızlığın ve parçalanmanın ne demek olduğunu yaşayarak gördü. Tuğyan eden Firavun,¹²⁹ suyun tuğyanıyla helâk oldu.

Allah'ın kendisine olan nimetini unutana ve onunla övünene Allah azap eder ve onunla hayatını zehir eder. Firavunla ilgili ayetlerin çoğu hayatında övündüğü ve kibirlendiği su etrafında dönmektedir. Su ile kibirlenen Firavun'un ölümü su sebebiyle olduğu gibi Musa'ya verilen tufan, çekirge, haşerat, kurbağa ve kan gibi mucizelerden dolayı hayatında maruz kaldığı sıkıntılar da, daha ziyade su kaynaklı olmuştur.¹³⁰

Yusuf kıssasında gömlek ögesi¹³¹ öne çıkarken Musa-Firavun kıssasında da ağız (söz) ve su ögesi ön plana çıkmaktadır. Büyük sözler söyleyen Firavun, sözlerine boğulmuş, ağzından çıkan büyük sözlerle karşı ağzından giren bela sularıyla helak olmuştur.¹³² Böylece o, ağzından çıkan haddini aşan sözlerinin kurbanı olmuş, onu bulan cezalar da kibir dolu sözlerinin dengi olmuştur. Su ile övünen, erkek çocukları katlederek annelerini ağlatan Firavun'a ve suç ortaklarına gökler ve yer ağlamadı,¹³³ onlar için rahmet gözyaşları dökülmedi. Ağlattığı annelerin gözlerinden akan yaşlar yeryüzünden kabarıp bir dağ gibi yükselerek onların boğulmalarını sağladı. Adeta kan ağlayan annelerin gözyaşlarıyla Nil nehri kan rengine dönüştü.¹³⁴ Ancak bu olanlar karşısında, ders çıkarmak bir yana kibirleri daha da artan Firavun ve yandaşları bu olaylarla yok oluşa sürüklendiler.

Firavun'un bu zavallı halinden ders çıkarmak bir yana, onu adım adım izleyen günümüzün Firavunlarını da aynı akıbet ve ibretlik bir son beklemektedir. Zira Allah imhal eder (mühlet verir), ihmâl etmez. Yeter ki hakları gasp edilenler, ezilip sömürülenler, sömürgecilerin hayranı ve yandaşı

¹²⁴ Mü'min 40/26.

¹²⁵ Fecr 89/13.

¹²⁶ Yûnus 10/83; Tâhâ 20/71.

¹²⁷ Kasas 28/4.

¹²⁸ "Kavmini küçümsedi, onlar da ona boyun eğdiler..." (Zuhuf 43/54).

¹²⁹ Tâhâ 20/43.

¹³⁰ Bk. A'râf 130, 133; el-Affânî, *el-Cezâu min Cinsi'l-'Amel*, I, 212.

¹³¹ Yusuf kıssasında onun üç gömleği öne çıkarılır: 1. Sahte bir kana bulanmış gömlek, 2. İffet gömleği, 3. Babasının yüzüne sürmesiyle gözlerinin açtığı gömlek. Hz. Yusuf ilk iki gömleğinin sınavını başarıyla verdiği için üçüncü gömleği babasının gözlerine şifa olmuştur. Bk. Abdullah Yıldız, *Yusuf'un Üç Gömleği*, İstanbul: Pınar Yay., 2015.

¹³² Firavun ve adamlarının helâki, Kur'an'da değişik ifadelerle gündeme getirilmiştir. Bunun için çoğunlukla iğrak kelimesi kullanılmıştır (Bk. A'râf /136; Yûnus 10/90; İsrâ 17/103; Kasas 28/39-4; Zuhuf 43/55; Duhân 44/24-29). Çimen, *Niçin Helâk Oldular*, s. 296.

¹³³ فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ وَمَا كَانُوا مُنظَرِينَ Duhân 44/29.

¹³⁴ A'râf 7/133. Nil nehrinin kan rengine bürünmesi Hz. Musa'nın 9 mucizesinden biridir.

olmayıp, Hakk'ın yanında yer alarak haklarını korumak için gerekli çabayı sergileyinler. O takdirde yardıma mazhar olacaklardır. Zira Allah'ın yeryüzüne salihlerin (ıslahatçıların, kendilerini ve etraflarını düzelten aktif iyilerin) mirasçı olacağına dair sözü vardır.¹³⁵

d. Kârûn

Kasas sûresinde (28/76-82) Kârûn, Hz. Mûsâ'nın kavminden, hazinelerinin anahtarlarını ancak güçlü bir topluluğun taşıyabildiği, zenginliğiyle mağrur bir kişi olarak takdim edilir. Servetiyle böbürlenmemesi yönündeki uyarılara karşı Kârûn bu serveti kendi bilgisi sayesinde kazandığını ileri sürüyordu. Nihayet kendisi ve evi yerin dibine geçirilmiş, bu akıbetten ne kendini kurtarabilmiş ne de onu kurtaracak bir topluluk çıkmıştır.¹³⁶ Kârûn, servetini kendi bilgisiyle kazandığını ileri sürerken Allah'ın onun üzerindeki emeğini görmezden geldi. Allah da helâki hak ettiğinde onu görmezden geldi ve Allah'ın dışında tutunacak bir dal bulamadı. Firavun ve Haman'ın helâkinde olduğu gibi Kârûn'un yere batmasında da, "Allah'ın kibirlenen kişiyi alçaltması" kuralının işlediği görülmektedir.

Kârûn'un helâkini ifade eden hasf, zillet ve alçaltma anlamını da içinde barındıran bir kelimedir.¹³⁷ Hasf'e uğrayan birey ve toplumlar, yere batırılmanın yanı sıra büyük bir zillet ve son derece alçaltıcı bir cezaya da çarptırılmış olmaktadır.¹³⁸ Kârûn büyüklenme suçunun cezasını madden ve manen alçaltılma şeklinde ödemiştir. Bu şekilde Allah'ın arzında kibirli bir şekilde gezip dolaşan ancak boyuyla dağlara ulaşamayan, yürüyüşüyle de yeri delemeyen Kârûn, malıyla birlikte yürüyüşüyle delemeyen yerin dibine batırıldı. Böylece maddi olarak en yüksekte en aşağılara yuvarlandığı gibi, insanların gözündeki değeri ve saygınlığı da yerle bir oldu ve kıyamete kadar insanların dilinde kötü misal olarak anılır oldu. Allah'ın dinini dert ve dava edinip Allah yolunda harcıyarak Allah'a doğru yükselip O'na yaklaşmak için Allah'ın emanet olarak verdiği malı, hayatının gayesi edinerek malının altında ezildi ve bu şekilde varlık hiyerarşisinde kendisinden daha aşağıda olan dünyalık metadan aşağılara yuvarlanmanın zilletini yaşadı. Kârûn kompleksi de diyebileceğimiz büyüklük hezeyanına, kendini olduğundan çok daha büyük görme hastalığına (megalomani) yakalanan Kârûn'u, kendisine ait sandığı malı ile birlikte gerçek sahibini düşünemeyerek üzerinde kibirlendiği yeryüzü yutuverdi.

¹³⁵ Enbiyâ 21/105.

¹³⁶ Ömer Faruk Harman, "Kârûn", *DİA*, Ankara: TDV Yay., 2001, XXIV, 519. Ayrıca bk. Ankebût 29/39; Mü'min 40/24.

¹³⁷ İsfehâni, *Müfredât*, s. 282.

¹³⁸ Çimen, *Niçin Helâk Oldular*, s. 454.

Bugünkü insanlığın sorunu da Kârûn'un hastalığı olan dünyevileşmedir. Dünyevileşmeye karşı alacağımız tedbir dünyayı dışlamak değil, dünyalara sahip olsak da dünyanın bize sahip olmasına izin vermemektir.

e. İsrâiloğulları

İsrâiloğulları maddecilikte o kadar ileri gitmişler ki bu, onların tabiatlarının bir parçası olmuştur. Bunun arka planında Firavun'un yönetim ve düşünce sisteminde yetişmelerinin önemli bir payı vardır. Bir toplumu adım adım izleyenler o toplumun akıbetine uğrarlar. Babil ve Asur'dan sü-rülen, soykırım uygulanan, Firavun'un baskıcı rejimi ve zulmü altında uzun yıllar yaşayan bu toplum şimdi Filistinlilere soykırım uygulamaktadır. Yıllar boyu güçlülerin egemenliği altında yaşadıklarından dolayı bu kavimde güç endeksli bir düşünce yapısı hâkim olmuş ve güce tapmaya başlamışlardır. Güç ahlakından yoksun oldukları için de ahlaksızca güçlerini kullanmaktadırlar.

Bir tuğyan medeniyeti olan Firavunların ezdiği İsrâiloğulları, sonunda Firavun yolu olan tuğyana sapmaktan kurtulamadılar. Onların ilahi gazaba uğramalarına da bu sapma sebep oldu.¹³⁹

Firavun'un etkisinden kurtulamayan İsrâiloğulları Mısır'dan ayrılırken yanlarında götürdükleri altınlar ile Samiri'den, Firavun'un dininde kutsal sayılan öküzün bir küçüğünü, bir buzağı heykeli yapmasını istediler. Firavun'un karşısında aşağılık kompleksi ve taklit o kadar hücrelerine işlemiştiki ki onun kutsal saydığına değil de daha küçüğüne tapmak istediler. Firavun'a olan hayranlıkları ve dünya malına olan aşırı sevgileri altından buzağıya tapmakla neticelendi. Nefislerini öldürmeleri gerekirken heva ve arzularının kulu kölesi oldular. Allah'a ayıracakları gönül dünyalarına buzağı sevgisini adeta içirerek Allah'ın hakkını putlarına verip kendilerine zulmetmeleri üzerine Allah'ın sevgisi yerine gazabına uğradılar. Allah'ın emrine "سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا" (işittik isyan ettik)¹⁴⁰ diyerek asa gibi diklenenler, kendilerinden değersiz olan buzağının önünde eğilerek alçaldılar. İzzete ermek için yapıp taptıkları altın buzağı sebebiyle zillete uğradılar.¹⁴¹ Hz. Musa'nın Allah ile kırk gecelik sözleşmesini tamamlayıp dönmesine sabredemeyerek o esnada buzağı yapıp tapanlar¹⁴² kırk yıl çöllerin yakıcı güneşinde kavruldular.

Buzağı hadisesinden sonra Hz. Musa'nın, İsrâiloğullarının en hayırlılarından tövbe için seçtiği yetmiş kişinin "Allah'ı açıkça görmedikçe inanma-

¹³⁹ Bk. Tâhâ 20/80-87; Öztürk, *Kur'an Açısından Küresel Afetler*, s. 94-95; Öztürk, *Kur'an'ın Temel Kavramları*, II, 369.

¹⁴⁰ Bakara 2/93. "سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا" ifadesinin farklı yorumları için bk. Mürsel Ethem, *Rusça Kur'an-ı Kerim Çevirileri (Tanıtımı ve Analizi)*, Ankara: Gece Kitaplığı Yayınevi, 2017, s. 223-226.

¹⁴¹ A'râf 7/152. Ayrıca bk. Bakara 2/51, 54, 92-93; Nisâ 4/153;

¹⁴² Bakara 2/51.

yız” demeleri üzerine onları yıldırım çarpmıştır: “*Hani siz, “Ey Mûsâ! Biz Allah’ı açıktan açığa görmedikçe sana asla inanmayız” demiştiniz. Bunun üzerine siz bakıp dururken sizi yıldırım çarpmıştı.*”¹⁴³ Kur’an’da Allah’ı açıkça görme isteklerine veya mucizeleri görmelerine rağmen inanmama durumuna öngörülen ceza dünyada yıldırım, şimşek çarpması, ahirette ise cehimi (bakanın gözlerini dehşetten dışarı fırlatan cehennem ateşinin parlaklığını)¹⁴⁴ görme şeklinde tezahür etmektedir. Vahyin ışığına gözlerini kapayanlara şimşegın ve cehennem ateşinin ultra ışığı ile mukabele edilmektedir. Ayette onları “bakıp dururlarken” yıldırım çarptığının belirtilmesi Allah’ın yarattığı sanat eserlerine ve mucizelere baktığı halde akıllarıyla madde ötesine geçip hakikati göremeyenlerin cezalarının amelleri cinsinden olduğunu vurgular niteliktedir.

Firavun’un ve nefislerinin kulu olmaktan kurtularak Allah’a adanmanın hürriyetini tatmak ve özgürce nefes aldırın hürriyete talip olmak yerine, yerin bitirdiği pis kokulu soğan sarımsak isteyerek daha aşağı olanı daha üstün olanla değiştirmek isteyen İsrailoğullarını, peygamberlerini öldürmeleri, arzdan geleni semadan gelene tercih etmeleri sebebiyle zillet (alçalma) ve meskenet (yoksulluk) kaplamış ve ilahi gazaba uğramışlardır.¹⁴⁵ İnsan, Allah’tan gelen ve ilahi nefha olan ruh ile topraktan yaratılan bedenden müteşekkil bir varlıktır. Ruh sürekli yücelmek, semalara çıkmak isterken, aşağılara çeken hevâ ve arzulara sahip olan beden ise alçalmak, yerle bir olmak ister.¹⁴⁶ İnsan ölünce de her şey aslına rücu eder, topraktan gelen beden toprağa döner, Allah’tan gelen ruh ise kendi âlemine yükselir. Burada insanın ebedi istikbalini belirleyecek olan nokta latif olan ruh ve gönül dünyası arı duru bir şekilde Allah ile buluşmayı isteyerek mi, yoksa kapkara kesilmiş, taştan daha katı olmuş, Allah’tan kaçır bir halde mi Allah’a döneceğidir. Zira o gün ne mal ne evlat fayda verir, kalbi selim iş görür.¹⁴⁷ En çok peygamber gönderilen toplum olan İsrailoğullarını Allah’ın sürekli yularılara çekme isteğine rağmen onlar bu hayatta (dünya/ednâ hayatı) kalmaya en çok düşkün olan, ölümden, dolayısıyla Allah ile buluşmaktan en çok korkan,¹⁴⁸ maddenin kulu kölesi olarak alçalmayı tercih eden ve yükseldiklerini sanırken alçalan bir toplum olmuşlardır. Onun için ayette Âdem ile şeytanın buldukları cennet makamından indirilmelerini ifade eden “ihbitû” kelimesi kullanılarak “ihbitû misran” (inin Mısır’a) denilmiş, dilerlerse tercih ettikleri kölelik günlerine alçalmalarına izin verilmiştir. Hz. Âdem’in cenneti kaybetmesinden ibret almayan İsrailoğullarının kıssasında da Âdem kıssasına göndermeler yapılmıştır. Âdem’in yasak ağaçtan yeme-

¹⁴³ Bakara 2/55; Ayrıca bk. Nisâ 4/153; A’râf 7/155; Yazır, *Hak Dîni*, I, 297; IV, 57-58.

¹⁴⁴ Bk. İsfehâni, *Müfredât*, s. 187.

¹⁴⁵ Bk. Bakara 2/61.

¹⁴⁶ Bk. Hicr 15/29; sâd 38/72; Şems 91/7-10.

¹⁴⁷ Bk. Şuara 26/88-89; Sâffât 37/84; Kâf 50/33-35.

¹⁴⁸ Bakara 2/96. Aslolan beden-ruh ve dünya-ukbâ dengesini kurabilmektir.

sine benzer bir şekilde Mısır'ın bitkilerini özlediler ve "hıtta" (bizi bağışla) yerine kelimeyi değiştirip yasak ağacın yorumu olan "hınta" (kırmızı buğday) diyerek¹⁴⁹ Beytül-Makdis'i kaybettiler. Âdem'e ve eşine helal rızıktan cennette bol bol yiyeceği gibi onlara da "Şu memlekete girin. Orada dilediğiniz gibi, bol bol yiyeceği"¹⁵⁰ denildi. Ancak onlar şehre, dolayısıyla Allah'ın emrine ve rahmetine sırtlarını dönerek kaybettiler, çölde aç susuz dolaştılar.

Arzı mukaddese kibirle, çalımla değil de "hıtta" diyerek secdeye varıp, başlarını eğip, tövbe istiğfarla girmeleri gerekirken sözü bozmaları sebebiyle, gördükleri mucizelere rağmen verdikleri sözlerinden dönen taklitçisi oldukları Firavun ve kavminin uğradıkları ricz cezasına çarptırılmışlardır.¹⁵¹ Ricz, ceza, kir, pislik ve tiksnilen murdar şey¹⁵² anlamlarına gelmektedir. Bu şekilde sözlerini ve manevi hastalıkların şifası olan Tevrat'ın hükümlerini değiştirme teşebbüsünde bulunmalarının karşılığı olarak taun (kolera) şeklinde bir cezaya (ricz) çarptırılmışlardır.¹⁵³ Allah'ın tertemiz ayetlerini kirli emellerine alet ederek kirlenlere ricz (kir) cezası verilmiştir. Gökten inen ayetleri ağır bulup değiştirmeye çalışanlara gökten rahmet yerine ricz inmiştir.¹⁵⁴ Ruhlarını arındırmak yerine bedeni hazların peşinden koşan ve insan ile cinlerin yaratıldığı hammaddeyi kıyaslayan ırkçı ve maddeci şeytanın riczinin¹⁵⁵ bulaştığı İsrailoğullarının bedenleri öldürücü yaralar ve şişliklerden meydana gelen ateşli bir hastalık olan tauna yakalanmıştır.

İsrailoğullarının kırk yıl Arz-ı Mukaddes'e girmelerinin yasaklanması ve çölde şaşkın halde dolaşmaları, karakterleri bozulmuş insanların 40 yılda düzelebileceklerine ima olabileceği gibi Firavun'un baskı, hafife alma vs. yöntemlerle karakterlerini yoğurduğu ve sağlıklı düşünme melekelerini öldürdüğü yaşlı neslin kırılması ve yeni genç nesillerin yetişmesi içindi. Kudüs, ataları Hz. Yakub zamanında onların ellerinde idi. Hz. Yakub, Hz. Yusuf döneminde oğullarıyla birlikte Mısır'a yerleşince Yakub (İsrail) oğulları, Musa ile birlikte çıkıncaya kadar orada kaldılar. Hz. Musa, Allah'ın emriyle onları Amalikalılar'dan zorba bir kavmin ele geçirdiği Kudüs'e savaşa-

¹⁴⁹ Bk. Yazır, *Hak Dîni*, I, 301-302. Bu meyanda Hz. Peygamber fetih için Mekke'ye girerken Nasr suresinin gereği olarak biniti üzerinde secdeye kapayıp tövbe-istiğfar ederek gözyaşları içinde girmiştir.

¹⁵⁰ Bakara 2/58; Krş. Bakara 2/35.

¹⁵¹ A'râf 7/161-162.

¹⁵² el-Cevheri, İsmâil b. Hammâd, *es-Sihâh Tâcul'l-Luğa ve Sihâhi'l-Arabiyye*, Thk. Ahmed Abdulgafûr Attâr, Dâru'l-İlmi'l-Melâyîn, Beyrut 1990, III, 878; İbn Fâris, *Mu'cemü Mekâyisi'l-Luğa*, II, 489-490; Yazır, *Hak Dîni*, I, 302.

¹⁵³ Zamahşerî, *el-Keşşâf*, I, 274; Çimen, *Niçin Helâk Oldular*, s. 304.

¹⁵⁴ A'râf 7/162.

¹⁵⁵ Enfâl 8/11. İsrailoğulları da şeytanın icad ettiği ırkçılık hastalığına yakalanmıştır.

rak girmelerini emretti ve onlara zaferi müjdeledi.¹⁵⁶ Hz. Musa'nın mukaddes topraklara girin, geri dönmeyin çağrısına, orada zorba bir kavim var. *"Ey Musa! Onlar orada buldukları müddetçe biz oraya asla girmeyiz; şu halde sen ve Rabbin gidin savaşın; biz burada oturacağız"*¹⁵⁷ şeklinde küstahça cevap vermelerine karşın gerisin geri dönüp Tih çölünde şaşkın şaşkın, başıbozuk, vatansız bir şekilde dolaşma ve rahat bir şekilde oturamama ile¹⁵⁸ cezalandırılmışlardır. Bu hüküm hürriyetlerini kötüye kullanan o günahkârlar için Yüce Allah'ın bir hapis cezasıdır.¹⁵⁹

Verdikleri sağlam sözü (mîsâkan ğalîzan) yerine getirmemeleri sebebiyle ağırlığın ve sağlamlığın simgesi olan dağ, üzerlerine kaldırılmıştır.¹⁶⁰ Dağın gölge gibi üzerlerine kaldırılması ile hükümlerini ağır buldukları kitabı kuvvetle tutmaları, ona sınıksı sarılmaları istenmiştir.¹⁶¹ Bu şekilde sorumluluktan kaçınanlar için Allah'ın azabının emir buyurduğu hükümlerden çok daha ağır olduğu gösterilmiş, zor ve baskı görmeyince hakka boyun eğmeme karakterine sahip olan İsrailoğullarına, Allah'ın hükmüne ve kudretine karşı koymanın mümkün olamayacağı, gönül rızasıyla itaat etmeyenlerin, nihayet zorla boyun eğmeye mecbur bırakılacakları hatırlatılmıştır.¹⁶²

Onlara verilen bir diğer ceza maymun ve domuza dönüştürülme cezasıdır. *De ki: "Allah katında cezası bundan daha kötü olanları size haber vereyim mi? Onlar, Allah'ın lânetlediği ve gazabına uğrattığı, içlerinden maymunlar ve domuzlar çıkardığı kimseler ile şeytanlara tapan kimselerdir. İşte bunların yeri daha kötüdür ve onlar doğru yoldan daha çok sapmışlardır."*¹⁶³ Bu ayetle ilgili "Onların kalpleri meshe uğradı, bedenleri değil" görüşünü belirterek ayeti, kalplerinin hiçbir öğüt dinlemeyecek bir biçime dönüşmesi şeklinde açıklayan Mücâhid, bu görüşünü şu şekilde delillendirmiştir: Nasıl ki Allah, bildiği ile amel etmeyen Yahudi âlimlerini kitap taşıyan merkebe benzetmişse,¹⁶⁴ burada da cumartesi gününün kutsiyetini ihlal eden Yahudiler için maymun benzetmesini yapmıştır.¹⁶⁵ Günümüzde de ahlaki meshe uğramış, taklitçilik batağına batmış nice şahıs ve toplumlar vardır.

Ahlaki mesh, insanın ahlakının iyiden kötüye doğru bir değişime uğraması, hayvanlardaki bazı kötü huyları edinerek, örneğin köpek gibi aşırı

¹⁵⁶ İbn Kesîr, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, III, 74-75. Amâlîka kavminin kralı Câlût, Hz Musa'nın vefatından sonraki bir dönemde İsrâiloğullarına saldırmış, onları yenerek, 440 kadar esir ve kıymetli eşyalarını alıp, ülkesine götürmüştür. Yazır, *age*, II, 113.

¹⁵⁷ Mâide 5/24.

¹⁵⁸ Mâide 5/26.

¹⁵⁹ Yazır, *age*, III, 155. Şaşkın şekilde dolaşmalarını ifade eden "yetihûne" fiili ile "Tih" aynı kökten gelmektedir. Tih içinden çıkılmaz, yol bulunmaz çöl demektir. *a.y.*

¹⁶⁰ Bk. Nisâ 4/154. Krş. Nahl 16/15; Enbiyâ 21/31; Lokman 31/10; Mürselât 77/27.

¹⁶¹ A'râf 7/171; Yazır, *Hak Dîni*, IV, 79.

¹⁶² Yazır, *a.y.*

¹⁶³ Mâide 5/60.

¹⁶⁴ Cuma 62/5.

¹⁶⁵ İbn Kesîr, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, I, 289; Çimen, *Niçin Helâk Oldular*, s. 481.

hırslı hale gelmesi veya domuz gibi açgözlü, obur olması şeklinde tezahür eder ki, bu tür meshle her zaman karşılaşmak mümkündür.¹⁶⁶

Maymunun huyunun değişmemesi gibi İsrâiloğulları'nın da değiştirmeye ehil oldukları halde kötü karakterlerini değiştirmemeleri onları manevi meshe uğratmıştır. Ağlarını Cuma günü gerip Pazar günü toplayarak cumartesi yasağını hile ile ihlal edince maymuna çevrildiler. Onların yaptıkları hileli işin, nasıl ki görünüş bakımından gerçek gibi görünse de, gerçekte hiçbir alakası yoksa, maymun da görünüş itibarıyla insana benzese de insanla hiçbir ortak özelliği yoktur.¹⁶⁷ Bu olayda, suç-ceza dengesinin gözetildiği görülmektedir. İnsana verilen akıl, irade, vicdan ve gönül dünyası işlevini yitirince ve o kişi yaratılış amacının zıddı istikametinde davrandığında artık o kimseye verilen insan ismi ve niteliği ondan alınıp en çok benzer olduğu nitelik ve vasıfla anılmaya başlar.

Maymunlar, çok çevik ve zeki hayvanlar olsalar da, madde ile mana, dünya ile ukba arasındaki bağlantıyı kurmaya yarayan akla sahip değildir. Bu durumu onları insanlık makamına yükseltmiyor, sadece insanı taklit edebiliyorlar. İsrâiloğulları da Allah'ın yarattığı temiz fitrata dönmek yerine taklit ettikleri Firavun'un sisteminin fitratları üzerinde oluşturduğu tortuyu atamadılar, onun sistemini, dinini ve Mısır'ı özler oldular. Zulme uğrama ve zalimin gücünü kabul etmek adeta genlerine işlediği için, durumu değiştirecek alternatiflerin bile mümkün olamayacağı kanaatine varmışlardı.¹⁶⁸ Bu şekilde terbiye edilmesi son derece güç olan maymun karakterine bürünerek mühürlenmiş kalplerinin bir daha değişmeyeceği bir duruma geldiler. Bu tür insanlar taklit edince kendisi olmaktan çıkarak alçaldığı için alçak maymun¹⁶⁹ ifadesi kullanılmıştır.

Domuz; sürekli destek yerine köstek olan tipleri temsil eder.¹⁷⁰ Yemede, içmede, çiftleşmede, üremede sınır tanımayan her türlü pisliği yiyen bir hayvandır. Allah'ın dinine destek olmak yerine sürekli işi yukarı süren, hatalarında direnen, zevklerinden taviz vermek istemeyen, günahta sınır tanımayan ve bu şekilde kalpleri katılaştıran Yahudi grubunun kendi haline bırakılması bir anlamda domuza çevrilmesiydi. Belki de onların ahirette de siretleri suretleri olacak ve o şekilde haşır olunacaklardır.

Kibir ve gurur Yahudi toplumunun da belirgin özelliklerindedir. Firavun'a karşı sergiledikleri aşağılık kompleksinden kibre sıçramışlardı. Zira

¹⁶⁶ İsfehâni, *Müfredât*; s. 768; Çimen, *age*, s. 478. Bütün peygamberlerin insanların kendilerine yabancılaşmalarını önlemek ve asıllarına döndürmek için gelmiş oldukları söylenebilir. *Age*, s. 762

¹⁶⁷ İbn Kesîr, *age*, I, 288; Çimen, *age*, s. 82.

¹⁶⁸ Çimen, *age*, s. 293.

¹⁶⁹ Bakara 2/61.

¹⁷⁰ Alperen Gürbüzer, "İnsan ve Hayvan Tiplerleri", <http://dedekorkut1.blogcu.com/insan-ve-hayvan-tiplerleri/13194221> (02.01.2018).

aşağılık kompleksi bir anda kibre, kibir de bir anda aşağılık kompleksine dönüşebilmektedir. Tevrat'a sahip olmayı kendilerine statü ve üstün ırk anlayışını devşirmek için kullanan İsrâiloğulları'nın ellerinden Tevrat alınmış ve Babil ve Asurluların saldırılarıyla 400 sene boyunca kaybolan Tevrat Azra tarafından yeniden yazılmıştır. İsrâiloğulları'na alçak maymun olun denilmesi onların üstün ırk anlayışını altüst edecek en ağır cevaptı. Üstünlüğün ve seçilmişliğin Allah'ın davasını insanlara taşımada öncülük yapmak olduğunu göz ardı eden İsrâiloğulları, bunu kendilerinin hiçbir dahli, emeği olmayan ırklarına hasredince "aşağılık maymun" olun hitabıyla en üstten en aşağıya düşmüş oldular.

f. Seb'eliler ve Bahçe Sahipleri

İçinde buldukları güzel beldeye şükretmek yerine kibri ve nankörlüğü seçen Sebe' kavmi Kur'an'da "Arim seli" (Seylül'-arm) olarak sözü edilen olayla helâk olmuştur. Olay 553 yılı dolaylarında Kuzey Yemen'deki "Marib Seddi" denilen barajın yıkılması ile gerçekleşmiş ve "aralarında yolculuk yaptığımız şehirlerin arasını uzaklaştır,"¹⁷¹ diyerek kazanç için uzak diyarlara seferler yapanlara özenen Sebe toplumu darmadağın olmuştur.¹⁷² Cennet gibi güzel toprakları cehenneme dönüşmüştür.¹⁷³ Paramparça olan bu müreffeh toplum, sahipsiz bir halde düşmanlar içinde eriyip, kötü bir şöretle dillerde dolaşan bir destan haline gelmişlerdir.¹⁷⁴ Buradaki ceza işledikleri suçun vasfına uygundur. Nankörlük ettikleri emniyet ve tokluk vasfı zıddına çevrilip korku ve açlık şeklindeki bir vasıfla cezalandırılmışlardır.¹⁷⁵

Sebe, nankörlük sebebiyle altüst edilen kavimlerin tek örneği değildir. Kalem suresinde "bahçe sahibi" ve Kehf suresinde "iki bahçe sahibi" kıssası anlatılır. Hataları da Sebe halkıyla aynıdır. Kendilerine nimet olarak verilenleri, kendilerine ait sanarak Allah'tan ve yoksulun hakkını vermekten yüz çevirirler. Bahçe sahipleri kıssası Allah'ın hayata müdahil olması gerçeğini dikkate almayarak Allah yokmuş gibi hareket edenlerin,¹⁷⁶ ancak Allah'ın azabıyla irkilenlerin kıssasıdır. Kalem suresinde anlatılan bahçe sahipleri Allah hakkını fakirlere vermemek için geceden planlar yaparak daha gün ağarmadan ürünleri toplama girişiminde bulunmuşlar. Ama evdeki hesap çarşıya uymaz. Fakirin hakkını gasp etmeye yönelik kurdukları planlar, Allah'ın planı karşısında devre dışı kalır.¹⁷⁷ Allah'ın emanet olarak verdiği Allah'ın kullarından esirgeyip "hepsi benim" diyerek mala sarılmak

¹⁷¹ Sebe 34/19.

¹⁷² Harman, Ömer Faruk, "Arim", *DİA*, Ankara: TDV Yay., 1991, III, 373-374.

¹⁷³ Sebe 34/15-17.

¹⁷⁴ Çimen, *Niçin Helâk Oldular*, s. 321-322.

¹⁷⁵ Bk. Nahl 16/112; Yıldırım, *age*, s. 52.

¹⁷⁶ Bk. Kalem 68/18.

¹⁷⁷ Bk. Âli İmrân 3/54; Enfâl 8/30; A'râf 7/99. Çimen, *age*, s. 324-325.

istemelerine karşın bela onlara sarılır. Fakirlerin etraflarında dolaşmalarını istemelerine karşın dolaşan belaya “tâif” uğrarlar, yoksulların etrafını sarmasını istememelerine karşın çevrelerini bela kuşatır.¹⁷⁸ Gecenin karanlığından nimetin aydınlığına kavuşacaklarını zannettiklerinde, kıskandıkları bahçeleri gece karanlığına dönüşüvermiştir.¹⁷⁹ Geceleyin kurdukları kötü planlar gündüzlerini geceye çevirmiştir.

İki bahçe sahibi kıssasına gelince her iki bağ da meyvelerini vermiş ve hiç zulmetmemiştir (ürünlerinden hiçbir şeyi eksik bırakmamıştır). Ne var ki bu ürünlerin verildiği iki bahçenin sahibinin büyük bir serveti olunca arkadaşıyla konuşurken “Benim malım seninkinden daha çok, adamlardan yana da senden daha üstünüm” deyip, kalbini kırdığı arkadaşına ve kendine zulmederek bağına girdi. Allah yokmuş gibi konuşup asla yok olmayacağını söylediği bahçesinin çardakları yıkılarak bahçesi helâk edilince Allah’tan başka kendisine yardım edebilecek destekçileri de olmadı.¹⁸⁰

g. Fil Ashabı (Ebrehe ve Ordusu)

537 yılında idareyi ele geçiren Habeş Krallığı’nın müstakil Yemen valisi Ebrehe el-Eşrem, Kâbe’nin hangi malzemedен yapıldığını sorup taştan olduğunu öğrenince, “Mesih’e yemin ederim ki ondan daha iyisini yaptıracağım” diyerek San’a’da, büyük bir katedral inşa ettirdi. Bunun Kâbe’nin yerine geçirilmek istenmesini hazmedemeyen Kinane kabilesine mensup bir Arap, San’a’ya giderek kiliseye pisledi. Bu olayı bahane eden ve asıl maksadı siyasi olan Ebrehe, Mekke’yi zapt ederek Araplar’ın gittikçe gelişen ticari faaliyetlerine son vermek, böylece San’a’yı Arabistan’ın dini, ticari ve siyasi merkezi haline getirmek istiyordu.¹⁸¹ Ancak asıl niyetini gizleyip, kiliseye pisenmesini bahane ederek Kâbe’yi yıkmak için yola çıktı.

Sayısına ve hazırlıklarına güvenerek gelen ve beraberinde hayvanların en irisi ve kuvvetlisi olan fili de getiren Ebrehe’ye ve ordusuna Allah, mahlûkatın ve kuşların en zayıfını, saldırgan ve yırtıcı tabiatı olmayan kuş sürülerini musallat etti.¹⁸² Ebrehe ve ordusu hammaddesinin taştan olduğunu öğrendikleri Kâbe’yi taş taş yıkmak istediler aynı şekilde lime lime döküldüler, Allah onlara taş ile azap etti. Ebrehe, Kâbe’yi sökmek istedi, göğsü yarılıp kalbi göğsünden söküldü. Kibirle haddini aştı ve Mekke’yi hedef alarak kuvvetiyle yola çıktı, ancak memleketlerine dönmek için çil yavrusu gibi dağıldılar.¹⁸³ Allah o gün sähipsiz olan Kâbe’yi korudu. Bu şekilde

¹⁷⁸ Kalem 68/19

¹⁷⁹ Helâk sonrasında bahçenin dönüştüğü hali tasvir eden “sarım” kelimesi yandığı için gece gibi simsiyah olmak anlamına gelmektedir. İsfehâni, *Müfredât*, s. 483.

¹⁸⁰ Kehf 18/32-44.

¹⁸¹ Mustafa Fayda, “Fil Vak’ası”, *DİA*, Ankara: TDV Yay., 1996, XIII, 70.

¹⁸² eş-Şenkîti, *Edvâu’l-Beyân fî İdâhi’l-Kur’âni bi’l-Kur’ân*, VIII, 442.

¹⁸³ el-Affânî, *el-Cezâu min Cinsi’l-Amel*, I, 245.

göklerin ve yerin ordularının Allah'ın olduğu,¹⁸⁴ Allah desteklerse en zayıf konumdakilerin güçlü olanları yeneceği,¹⁸⁵ Allah'a karşı savaş açan hiç kimse Allah'ın karşısında duramayacağı mesajı verilmiş oldu.

فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَأْكُولٍ *“Nihâyet onları, kurt yeniği ekin yaprağı gibi yaptı.”*¹⁸⁶ “Asf” kelimesi yenik ağaç yaprağıdır. Haşereler ağaç yaprağını yiyip ufaltıkları veya ağıldaki hayvanlar çiğneyip ufaladıkları zaman yenik haline gelir.¹⁸⁷ Savaş teçhizatı olarak en iri hayvanlara güvenenlerin en küçük hayvanların (kurtçukların) kemirdiği yapraklara dönüşmüşlerdir. Asıl niyetini gizleyerek hile “keyd” kurmaya çalışan Ebrehe, siyasi isteklerini tatmin için Fil'i öne sürdü; ancak fil daha akıllı davranarak Kâbe üzerine yürümedi. Günümüzdeki egemen güçler de aynı yöntemle sömürgeci niyetlerini gizleyip, barış, hürriyet, demokrasi sloganları ile ülkeleri işgal edebilmektedirler.

h. Hz. Muhammed Sonrası Helâk

Mekki ayetlerde eski ümmetlerin helâki Allah tarafından bildirilirken, Medeni ayetlerde helâk, Allah adına peygamber ve mü'mimler eliyle inkârcılara uygulanmaya başlamıştır.¹⁸⁸

*“Allah'a ve Resûlüne düşmanlık edenler, kendilerinden öncekilerin alçaltıldığı gibi alçaltılacaklardır...”*¹⁸⁹ ayeti cezalandırma ilkelerinin belirli bir zamanla sınırlı olmadığı ve aynı suçu işleyenlerin hep aynı prensipler çerçevesinde cezalandırıldığına açıklaması niteliğindedir. Ayette yer alan “kübitû: alçaltılmışlardır” ve “azâbun muhîn: küçültücü ceza” ifadeleri de “başkaldırı” suçunun suç ceza uygunluğunu göstermektedir.¹⁹⁰

H. Peygamberi Mekke'den çıkararak müşrikler bir peygamberi yurdundan haksız yere çıkarmanın cezasını çekmişlerdir. Burada sünnetullah yasası suça göre şekillenmiş, *“Mekke'den çıkarma”* suçunun cezası *“Mekke'de barınmama”* şeklinde tezahür etmiş, iki yıl sonra Bedir'de yaptıklarının karşılığını tatmışlardır. Elebaşlarının öldürülmesiyle Mekke'ye girememesi şeklinde suçun misli/dengi bir ceza ile cezalandırılmışlardır.¹⁹¹ Hz. Peygamber'e Mekke'de yapılan bu tutumun bir benzerini Medine'de Yahudiler yapmak isterlerken benzer bir sona maruz kaldıklarını görmekteyiz.¹⁹²

184 Fetih 48/4, 7.

185 Bk. Bakara 2/249.

186 Fil 105/5.

187 İbn Kesîr, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, VIII, 488.

188 Çimen, *Niçin Helâk Oldular*, s. 372.

189 Mücâdile 58/5.

190 Erdoğan, *Kur'an ve Sünnet Işığında Suç-Ceza Uygunluğu*, s. 126.

191 Yıldırım, *Kur'an-Sünnet Işığında Cezanın Amacı*, s. 42. Peygamberi buldukları yerden sürme cezasının evrenselliğine dair bk. İsrâ 17/76-77; Ahzâb 33/60-62.

192 Bk. Ahzâb 33/60-62.

Yeryüzünde küfür ve fesadı birleştirmedikleri için Muhammed ümmeti köklerini kazıyan bir belayla helâk olmayacaklardır. Onların genel helâki bütün beşerin helâk olacağı umumi kıyamet saatidir.¹⁹³ Bir rivayette Allah Resulünün, ümmetinin helâk olmaması için dua ettiği, bunun kabul olduğu ancak bu ümmetin kendi arasında birbirleriyle vuruşmalarını şeklindeki duasının ise kabul edilmediği bildirilmektedir.¹⁹⁴ İslam ümmetinin kıyame- te kadar helâke karşı güvencesi istiğfar edip özeleştiriyi yaparak hatalarını düzeltmeleri,¹⁹⁵ iyilikte yarışmaları ve bölünüp parçalanmamalarıdır.

Hz. Peygamber döneminde toplu helâk vuku bulmamıştır. Ancak müşriklerin elebaşları savaş vb. sebeplerle helâke uğramıştır. Güçleriyle övünüp, kibirle gösteriş ve çalım satarak Bedir savaşına gelenler yenilgiyi tadarak alçalmışlardır.¹⁹⁶ Özellikle bu savaşta Müslümanlara zulmeden elebaşları öldürülmüştür. Savaşta ziyana uğramalarının yanında insanların dillerinde zillet ve aşağılanma ile anılır olmuşlardır.

Hz. Muhammed'in tebliğine karşı çıkan Nadr b. El-Hâris gibi azgın Mekke'li müşrikler, Mekke'de *"Ey Allah'ım, eğer şu (Kur'an) senin katından inmiş hak (kitap) ise hemen üzerimize gökten taş yağdır veya bize elem dolu bir azap getir," demişlerdi.*¹⁹⁷ Azap da onlara Bedir'de geldi.¹⁹⁸ Müşriklerin "Allah başımıza taş yağdırsın" sözüne binaen Bedir'de gökten mü'minleri manen destekleyen melekler gönderilmiştir.¹⁹⁹ Hendek savaşında ise şiddetli fırtına, çadırlarını uçurmuş ve orduyu darmadağın etmiştir. Ayrıca müşrikler kıtlık yaşamışlar ve açlıktan gökyüzünü duman gibi görmüşlerdir.²⁰⁰ Böylelikle belki peygamberin içlerinde bulunmasının hatırına Allah taş yağdırmasa da benzer nitelikte azabı onlara tattırması, gökten inen rızkını ve rahmetini kısmıştır.

Ebû Cehil, Darünnedve'de Hz. Peygamberin öldürülmesi teklifinde bulunmuştur. Ancak kendisi peygamberle savaşırken öldürülmüştür. İslam'ın en büyük düşmanını öldürüp kafasının Hz. Peygambere getirilmesi Alak suresinde belirtilen *"yaptığından vazgeçmezse perçeminden yakalarız"*²⁰¹ ayetinin gerçekleşmesiydi. Daha önce aşağılayıp dövdüğü Abdullah b. Mesud, onu boynunu kesip, perçeminden yakalayarak Allah Resulüne getirmişti ve boynundan ayrılan kafası kör kuyulardan birine atılmıştı. Bu

¹⁹³ Muhammed Reşid Rızâ, *Tefsîrul'l-Kur'ani'l-Hakîm (Tefsîrul-Menâr)*, Darü'l-menâr, Kahire 1366/1947, XII, 109-110.

¹⁹⁴ Müslim, *Kitabu'l-Fiten*, Bab: 5, Hadis no: 20.

¹⁹⁵ Enfâl 8/33.

¹⁹⁶ Bk. Enfâl 8/47-48.

¹⁹⁷ Enfâl 8/32.

¹⁹⁸ et- Taberî, *Câmi'u'l-Beyân 'an Te'vîli Âyi'l-Kur'ân*, XI, 144; Mekkeli müşriklerin helâkiyle ilgili olarak bk. A'râf 7/44; İbrahim 14/28; Duhan 44/37; Müselat 77/16-18.

¹⁹⁹ Bk. Enfâl 8/9-12.

²⁰⁰ Bk. Duhân 44/10-15.

²⁰¹ Alak 96/15.

şekilde onun cezası sözü ve ameli cinsinden olmuştur.²⁰² İbn Mesud'a tokat atmıştı ama günü gelmiş onun altında can çekişmişti.

Aynı şekilde Ebu Leheb'in cezası da ameli cinsinden olmuştur. Bu kişi peygamberliğin ilk gününden itibaren Hz. peygambere tuzak kurup adımlarını takip etti, sözlerine cevap verdi. Allah da Kur'an'da müşrik liderler içerisinde sadece onu zikretti ve künyesi ile teşhir etti. İslam'a davet karşısında Allah'ın elçisine "ellerin kurusun" deyip iki elini de silkerek kalkınca Allah da ona ve eşine cevap vermek için bu sureyi indirdi. Ebu Leheb "ellerin kurusun" dedi. Allah da "Ebu Leheb'in iki eli kurusun, kurudu da" buyurdu. Ebu Leheb çiçek hastalığından öldü, hastalık bulaşmasın diye kokan cesedini sopalarla itekleyerek kazdıkları çukura atıp taşladılar.²⁰³ Böylece çok güvendiği malı ve kazancı ona bir fayda sağlamadı. Peygamberin davetine saldırmasının ve taşlamasının karşılığını bu şekilde almış oldu. Ümmü Cemil küfür ve inadında kocasına yardım ederdi. Peygamberin gittiği yollara diken ve çalı çırpı attığı gibi uygun bir karşılık olarak odun taşıyıp cehennem ateşindeki eşine atacaktır. Övündüğü gerdanlığını peygambere düşmanlıkta harcadı. Allah da onun yerine boynuna ateşten eğrilmiş bir ip verdi.²⁰⁴ Her ikisi de Hz. Peygamberin hayatını zehir etmek isterlerken ahiretlerini zehir ettiler. Hak davet karşısında öfkeden yüzü alevlenen Ebû Leheb (alev babası), ahirette alevli bir ateşe "zâte leheb" girecektir.

Ayetler için evvelkilerin masalları iddiasında bulunan, burnu havada olan Velîd b. Muğîre, ibret-i âlem olsun diye özel bir cezayla cezalandırıldı. Kibrinden dolayı hayvanların en irisi olan file benzetilip hakkında "Biz yakında onun hortumuna (burnuna) damga vuracağız (kibirini kırıp rezil edeceğiz)"²⁰⁵ buyrulurken aşağılanmıştır. Bunun neticesi Bedir savaşı esnasında aldığı bir kılıç darbesiyle burnundan damgalanmış bir görünüme sokulmuştur.²⁰⁶

Hz. Musa'ya Tevrat verildikten sonra toplu helâk son bulmuş, ancak cezalandırmalar devam etmiştir.²⁰⁷ Son peygamberin ümmeti için toplu helâk gündemden kalkmış, bunun yerine toplumsal helâk dediğimiz insanların değişik grup ve fırkalara ayrılması sonucunda birbirini yok etmesi şeklinde daha hafif helâk türü uygulaması başlamıştır.²⁰⁸ Enam suresi 65. ayetinden de anlaşıldığı gibi helâk genel olarak üç şekilde gerçekleşmektedir. Bunlar üstten ve alttan gönderilen tabii afetler şeklinde ve insanların eliyle mey-

²⁰² Bk. el-Affânî, *el-Cezâu min Cinsi'l-'Amel*, I, 250.

²⁰³ el-Affânî, *age*, I, 252-256.

²⁰⁴ İbn Kesîr, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-'Azîm*, VIII, 515; el-Affânî, *age*, I, 257.

²⁰⁵ Kalem 68/16.

²⁰⁶ Zamaşşeri, *el-Keşşâf*, VI, 183-184; Çimen, *Niçin Helâk Oldular*, s. 426-427.

²⁰⁷ Sancar, *Kur'an'da Helâk Olan Kavimler*, s. 155.

²⁰⁸ Bk. Enam 6/65; İbn Kesîr, *age*, III, 270-277; Çimen, *age*, s. 173.

dana gelmektedir. Ahir zamanda inkârcılara yönelik olarak gerçekleşecek olan helâkin çoğu da yine insanlar eliyle olacaktır.²⁰⁹

Pozitif bilimler aslında mutlak kemal sahibi olan aşkın bir varlığı ispat etmede ve insanın o varlık karşısındaki aczini ortaya koymada en uygun araçken; bilimsel kibir, pozitif bilimi tanrı tanımazlığın bir vasıtası haline getirmiştir.²¹⁰ Melekler insanın ilminden dolayı ona secde etmişlerdir. İlim öyle bir güç ki tarih boyunca olduğu gibi şimdi de ilmi, teknolojiyi elinde bulunduranlara secde edilmektedir. Bu nedenle iyiliğin taraftarları bilim ve teknolojiye sahip olarak onu iyiliği, adaleti, ahlakı ve barışı hâkim kılmak için kullanılmalıdır. İnsanlığın kurtuluşunun da buradan geçtiği söylenebilir.

Bugün Batının elindeki patlayıcı maddeler yerküreyi yüzlerce kez yok edebilecek orandadır. Batı, küreselleşme adı altında hegemonyasını tüm dünyaya zor ve ikna araçlarıyla dayatmaktadır. Geleneksel dinler, kültürler yok oldular ya da asimilasyona uğradılar. Modernite seli her şeylerini silip süpürdü ve tüm bunlar gerçekleşirken dimdik ayakta kalan sadece İslam oldu. Hakikati insanlığa sunma potansiyeline sahip ve insanlığın umudu tek referansın İslam olduğu bilinmektedir.²¹¹ Bu noktada çatışmaları değil de barışı, öldürmeyi değil de diriltmeyi esas alan Kur'an, insanlığı tek bir müşterekte birleşmeye davet etmektedir: *"İçlerinden zulmedenleri bir yana, ehli kitapla ancak en güzel yol ve yöntemle mücadele edin ve deyin ki: Bize indirilene de, size indirilene de iman ettik. Bizim Tanrımız da sizin Tanrınız da birdir ve biz O'na teslim olmuşuzdur."*²¹²

Tarihte Allah'ı inkâr ve yeryüzünde bozgunculuk temeline dayananların oluşturdukları medeniyet onları kurtaramadığı gibi,²¹³ eksenini hep aşkın, dini olana itiraz olan modernite²¹⁴ de bu tasavvurunu değiştirerek manevi olana değer vermediği takdirde kaçınılmaz sona doğru gidecektir.

SONUÇ

Akla ve gönle birlikte hitap eden Kur'an, akıl ve gönül gözüyle okunarak Kur'an'ın anlatım tarzı dikkate alınıp ilgili ayetler arasındaki ince bağlar kurulduğunda, helâk edilen toplumların günahlarının şekli ile cezalandırılma şekilleri arasında ilginç bağlantıların ve benzerliklerin, uyum ve denge- nin var olduğu görülmektedir. Allah'a karşı başkaldırıp savaş açanlara tabiat güçlerinin gizli bir başkaldırısı sezilenmektedir. Yoldan çıkan toplumlar hangi günah ile yoğrulmuşlarsa ilahi ceza da adeta günahlarına uygun bir

²⁰⁹ Bk. Çimen, *age*, s. 172, 178, 489.

²¹⁰ Kadir Polater, "Kur'an Açısından Kibir Sorunu ve Sonuçları", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sivas 2013, c. XVII, Sayı: 1, s. 82.

²¹¹ Vatandaş, *Modern Çöküş*, s. 376-377.

²¹² Ankebût 29/46; Ayrıca bk. Âli İmrân 3/64.

²¹³ Bk. Kâf 50/36.

²¹⁴ Vatandaş, *Modern Çöküş*, s. 233.

şekle bürünerek kendilerine dönmüştür. Her kavmin tufanı kendi tuğyanı türünden olmuştur.

Kıyamete kadar insanlığa rehberlik görevini ifa edecek olan Kur'an'daki bütün bu anlatımlarda, tarihte yaşanan olayları ibret nazarı ile okuyup inceleyerek, bunların kendi hayatımız ve insanlığın gidişatı ile bağlantılarını kurduktan sonra, sünnetullah çerçevesinde Allah'ın hayatımızdaki rahmetinin ve gazabının izlerini sezinleyip, kendimize bir rota çizmemiz istenmektedir. Aksi takdirde tarihte hakikate karşı kör sağır kesilerek kötü sona maruz kalan toplumların düştüğü hazin sona bizler de düşebiliriz. Allah'ın dinini dert ve dava edinmeyi bir kenara bırakarak dünyevileşmeyi ve bu uğurda birbirleriyle çatışmayı tercih eden Müslümanlar, üzerlerinde gerçekleştirilmeye çalışılan sinsî planları ince bir ferasetle görüp duymazlarsa içerden ve dışardan ateşlenecek olan silahların ışığı ve sesi ile gözlerini ve kulaklarını açtıklarında iş işten geçmiş olacaktır.

Lanetli ırk yoktur, lanetli mantık, tasavvur ve ondan kaynaklı eylemler vardır. Müslüman toplumlar, İsrâiloğulları'ndan bir grubu aşağılık maymun seviyesine düşüren suçları adım adım izleyip, onların karakterlerine bürünürlerse kendileri de aynı sıfat ile nitelenir ve aynı kötü sona maruz kalırlar. Zira aynı şeyleri yapanlar aynı sonuçlarla karşılaşılırlar. Bu, Allah'ın değişmeyen sünnetidir. Firavun gibi yaşayıp da Musa'nın mertebesine ulaşamaz, Firavun'un peşinden gidip de Musa'nın vardığı menzile varılamaz.

Kendi iradeleri ile değişmeyen toplumları kullarına verdiği iradeye son derece saygılı olan Allah'ın zorla değiştirmeyeceğini vurgulayan Kur'an, olumlu yönde değişime karşı direnen toplumların helâkenden bahsetmektedir. "Emr-i bi'l-maruf, nehy-i ani'l-münker" prensibini işleterek hakkı, sabrı ve merhameti tavsiye eden ve insanlığın ıslahı için çalışan ıslahatçı toplumların ise yeryüzüne mirasçı olacaklarına dikkat çekmektedir. Nasıl ki İsrailoğulları ilahi mesajı insanlığa ulaştırma sorumluluğu ve şerefi ile seçilmiş olmalarını kötüye kullanarak dinlerini millileştirip üstün ırk furyasına kapıldılarsa, bu sorumluluğun tevdi edildiği İslam ümmeti de kendilerine verilen bu payenin ifası için emek sarf edip yarışmazlar da Müslüman anne babadan doğmayı ayrıcalık sayıp bunun kurtuluş reçeteleri olduğunu düşünürlerse dünya ve ahirette ziyana uğramaktan kurtulamayacaklardır.

Kaynakça

el-Affânî, Seyyid Huseyn, *el-Cezâu min Cinsi'l-Amel*, I-II, 2. Bsk., Kahire: Mektebetü İbn Teymiye 1417/1996.

Akar, Muhlis, Kur'an-ı Kerime Göre Toplumların Helâk Oluş Sebepleri ve Şekilleri (Yayımlanmamış doktora tezi), *Marmara Üniversitesi SBE*, İstanbul 1986.

el-Cevheri, İsmâil b. Hammâd, *es-Sihâh Tâcul'l-Luğa ve Sihâhi'l-Arabiyye*, Thk. Ahmed Abdulgafûr Attâr, Beyrut: Dâru'l-İlmi'l-Melâyîn 1990.

Çelebi, İlyas, "Sünnetullah", *DİA*, Ankara: TDV Yay., 2010,

Çimen, Abdullah Emin, *Niçin Helâk Oldular –Kur'ân-ı Kerîm'de Helâk Kavramı-*, İzmir: Akademi Yay. 2008.

Erdoğan, Suat, *Kur'an ve Sünnet Işığında Suç-Ceza Uygunluğu (Münasebet)*, İstanbul: Süleymaniye Vakfı Yay. 2014.

Fayda, Mustafa, "Fil Vak'ası", *DİA*, Ankara: TDV Yay., 1996, c. XIII.

Harman, Ömer Faruk, "Firavun", *DİA*, Ankara: TDV Yay., 1996, c. XIII.

—————, "Kârûn", *DİA*, Ankara: TDV Yay., 2001, c. XXIV.

—————, "Arim", *DİA*, Ankara: TDV Yay., 1991, c. III.

İbn Fâris, Ebü'l-Hüseyn Ahmed (ö. 395), *Mu'cemü Mekâyisi'l-Luğa*, Thk. Abdusselâm Muhammed Hârûn, Dâru'l-Fikr, 1399/1979.

İbn Kesîr, Ebî'l-Fidâ İsmail b. Ömer, *Tefsîru'l-Kurâni'l-Azîm*, Thk. Sâmi b. Muhammed es-Selâme, 2. bsk., Dâru Tayyibe, 1420/1999.

İbn Mâce, Muhammed ibn Yezîd, *Sünen*, İstanbul: Çağrı Yay., 1413/1992.

el-İsfehânî, Râgıb, *Müfredâtu Elfâzi'l-Kur'ân*, tahk.: Safvân Adnân Dâvûdî, 2. bs., Beyrut: Daru'l-Kalem, 1997.

Kahraman, Ferruh, *Kur'an'da Karakter Tasviri: Peygamberler ve Kavimleri*, İzmir: Tibyan Yayıncılık, 2014.

Kitabı Mukaddes Eski ve Yeni Ahit, İstanbul: Kitabı Mukaddes Şirketi, 1997.

Kurtubî, Ebü Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr (ö. 671/1272), *el-Câmi'u li Ahkâmi'l-Kur'ân ve'l-Mubeyyin lemâ Tedammenehû mine's-Sünneti ve Âyi'l-Furkân*, Thk. 'Abdullâh b. 'Abdulmuhsin et-Türkî, Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1427/2006.

Müftüoğlu, Ömer, *Kur'an'da Hz. Lut ve Kavmi*, Eskişehir: Eskişehir İslami ilimler Vakfı Yay., 1997.

Müslim, Ebu'l-Hüseyn el-Haccâc el-Kuşeyri, *el-Câmi'u's-Sahîh*, İstanbul: Çağrı Yay., 1992.

Okumuş, Ejder, "Kur'an'da Toplumsal Çöküş", *Diyanet İlmî Dergi Kur'an Özel Sayısı*, 3. Bsk., Ankara: DİB Yay., 2015.

Öztürk, Yaşar Nuri, *Kur'an'ın Temel Kavramları*, 26. bs., İstanbul: Yeni Boyut Yay., 2014.

———, *Kur'an Açısından Küresel Afetler*, 7. bs., İstanbul: Yeni Boyut Yay., 2013.

Polat, Murat, İslam Ceza Hukukunda Suç ve Ceza Arasındaki Denge (Yayımlanmamış Doktora Tezi), *Atatürk Üniversitesi SBE*, Erzurum 2015.

er-Râzî, Fahrüddîn Muhammed (ö. 606/1209), *et-Tefsîru'l-Kebîr*, Beyrut: Dâru'l-Fıkr, 1401/1981.

Rızâ, Muhammed Reşid, *Tefsîrul'l-Kur'ani'l-Hakîm (Tefsîru'l- Menâr)*, Kahire: Daru'l-menâr, 1366/1947.

Sancar, Cemalettin, Kur'an'da Helâk Olan Kavimler (Yayımlanmamış Doktora Tezi), *Selçuk Üniversitesi SBE*, Konya 1996.

eş-Şenkîti, Muhammed el-Emîn b. Muhammed el-Muhtâr el-Ceknî (1325-1393 h.), *Edvâu'l-Beyân fî İdâhi'l-Kur'âni bi'l-Kur'ân*, Mekke: Dâru Âlemi'l-Fevâid, ts.

Şîrâzî, Kutbuddin Mahmûd b. Mes'ûd b. Muslih el-Fârisî, *Fethu'l-Mennân fî Tefsîri'l-Kur'ân*, Sül. Ktp., Hekimoğlu, nr. 112.

et- Taberî, Muhammed b. Cerîr (224-310), *Tefsîru't-Taberî -Câmi'u'l-Beyân 'an Te'vîli Âyi'l-Kur'ân-*, Thk. 'Abdullâh b. 'Abdulmuhsin et-Türkî, Kahire: Hicr li't-tubâ'a ve'n-neşr, 1422/2001.

Tirmizî, Muhammed b. İsâ, *Sünenü't-Tirmizî*, Çağrı Yay., İstanbul 1992.

Vatandaş, Celaleddin, *Modern Çöküş -İnsanın Modern Halleri-*, İstanbul: Açılımlar, 2015.

Yazır, Elmalılı M. Hamdi, *Hak Dîni Kur'an Dili*, İstanbul: Çelik-Şura Yay., 1993.

Yıldırım, Adem, Kur'an-Sünnet Işığında Cezanın Amacı (Yayımlanmamış doktora tezi), *İstanbul Üniversitesi SBE*, İstanbul 2013.

Zamahşerî, Mahmud b. Ömer (467-538), *el-Keşşâf 'an Hakâiki Ğevâmi-di't-Tenzil ve 'Uyûni'l-Ekâvil fî Vucûhi't-Te'vîl*, Tahkik ve Ta'lîk: eş-Şeyh Âdil Ahmed Abdulmevcûd-eş-Şeyh Alî Muhammed Mu'avvid, Riyâd: Mektebetü'l-'Abîkân, 1418/1998.

